BAG
ინდექსი

საქართველოს ბიზნეს ასოციაცია
BUSINESS ASSOCIATION OF GEORGIA

ifo INSTITUTE
Leibniz Institute for Economic Research
at the University of Munich

PMCG Research

II კვარტალი 2023

BAG ინდექსი

ბიზნეს
კლიმატი

დასაქმების
ბარომეტრი

სპეციფიკური სამუშაო
რეჟიმის მქონე დარგები

II კვარტალი
2023

სარჩევი

BAG ინდექსი 1

BAG ბიზნეს კლიმატი 1

BAG ბიზნეს კლიმატი სექტორების მიხედვით 3

დასაქმება, გაყიდვები და გაყიდვების ფასები სექტორების მიხედვით 5

ბიზნესსაქმიანობისთვის ხელის შემშლელი ფაქტორები 8

დაფინანსება 13

მოლოდინი გაცვლითი კურსის შესახებ 15

BAG დასაქმების ბარომეტრი 16

სპეციფიკური სამუშაო რეჟიმის მქონე დარგები 20

BAG ინდექსი

მომზადებულია პი ემ სი კვლევითი ცენტრის და ifo institute-ის მიერ

საქართველოს ბიზნეს ასოციაციის (BAG) ინდექსი საქართველოს ბიზნეს ასოციაციის, პიემსი კვლევითი ცენტრისა და ifo ეკონომიკური კვლევების ინსტიტუტის ერთობლივი პროდუქტია. BAG ინდექსი მოიცავს BAG-ის წევრებისა და მათ ჯგუფში შემავალი კომპანიების[1] მმართველი მენეჯერების შეფასებას BAG ბიზნეს კლიმატის, BAG დასაქმების ბარომეტრის და BAG საინვესტიციო გარემოს შესახებ. პიემსი კვლევითი ცენტრი BAG ინდექსს აქვეყნებს ყოველკვარტალურად.

BAG ბიზნეს კლიმატი

BAG ბიზნეს კლიმატის მაჩვენებელი გამოითვლება BAG-ის წევრებისა და მათ ჯგუფში შემავალი კომპანიების გამოკითხვის საფუძველზე. კითხვარის მეშვეობით კომპანიები აფასებენ თავიანთ მიმდინარე მდგომარეობას და მომდევნო ექვსი თვის მოლოდინს[2]. კომპანიები, ასევე, აფასებენ გაყიდვების, გაყიდვების ფასების, დასაქმებულთა რაოდენობის და დასაქმებულთა ანაზღაურების ცვლილებას გასულ და მიმდინარე კვარტლებში და აფიქსირებენ მოლოდინს მომდევნო კვარტლისთვის. დამატებით, კომპანიები ასახელებენ თავიანთი ბიზნესსაქმიანობისთვის ხელის შემშლელ ფაქტორებს, აფიქსირებენ გაცვლითი კურსის შესახებ არსებულ მოლოდინს, და აფასებენ ფინანსებზე ხელმისაწვდომობას. მიმდინარე კვარტალში კომპანიებმა, ასევე, შეაფასეს გარკვეული სექტორების სპეციფიკური სამუშაო რეჟიმის მქონე დარგებიდან ამოღების ეფექტი ბიზნეს სექტორზე[3]. აღნიშნული ინდექსის ფარგლებში, BAG-ის წევრები და მათ ჯგუფში შემავალი კომპანიები გადანაწილდა ოთხ სექტორში: ვაჭრობა, მომსახურება, მრეწველობა და მშენებლობა. 2023 წლის მეორე კვარტლის გამოკითხვა ჩატარდა 2023 წლის 15-28 მაისის პერიოდში.

2023 წლის II კვარტალში, გამოკითხულმა კომპანიებმა თავიანთი მიმდინარე მდგომარეობა და მომდევნო ექვსი თვის მოლოდინი *დადებითად* შეაფასეს. 2023 წლის II კვარტალში, BAG ბიზნეს კლიმატის მაჩვენებელმა 50.6 ქულა შეადგინა, მათ შორის, ბიზნესის მიმდინარე მდგომარეობის მაჩვენებელი 42.6, ხოლო ბიზნესის მოლოდინის მაჩვენებელი 58.9 ქულაა.

2023 წლის II კვარტალში, 2023 წლის I კვარტალთან შედარებით, BAG ბიზნეს კლიმატი 3.8 ქულით გაუმჯობესდა. აღნიშნულ პერიოდში, გამოკითხული კომპანიების მიერ მიმდინარე მდგომარეობის შეფასება გაუმჯობესდა 4.0 ქულით, ხოლო მომდევნო 6 თვის მოლოდინის მაჩვენებელი გაუმჯობესდა 3.6 ქულით.

2023 წლის II კვარტლის შედეგები, გაუმჯობესებულია 2022 წლის II კვარტალთან შედარებით, როდესაც BAG ბიზნეს კლიმატის მაჩვენებელი 38.4-ს, მიმდინარე მდგომარეობის შეფასება 21.6-ს, ხოლო მომდევნო 6 თვის მოლოდინის ქულა 56.5-ს შეადგენდა.

აღსანიშნავია, რომ 2021 წლის I კვარტლიდან BAG ბიზნეს კლიმატის მაჩვენებელი დადებითია და უმჯობესდება. 2021 წლის I და II კვარტლებში აღნიშნულს ძირითადად განაპირობებდა მომდევნო 6 თვის ოპტიმისტური მოლოდინი. თუმცა 2021 წლის III კვარტლიდან BAG ბიზნეს კლიმატის

---

[1] 2021 წლის I კვარტალში BAG ინდექსის მეთოდოლოგიაში განხორციელდა ცვლილება, კერძოდ გაიზარდა გამოსაკითხი კომპანიების რაოდენობა: გამოსაკითხ კომპანიათა ბაზას დაემატა BAG-ის წევრების ჯგუფში შემავალი კომპანიები.

[2] საბალანსო მნიშვნელობა მიმდინარე მდგომარეობისთვის არის სხვაობა „კარგი" და „ცუდი" შეფასებების პროცენტულ წილებს შორის, ხოლო საბალანსო მნიშვნელობა მომდევნო ექვსი თვის მოლოდინისათვის არის სხვაობა „უფრო ხელსაყრელი" და „ნაკლებად ხელსაყრელი" შეფასებების პროცენტულ წილებს შორის. BAG ბიზნეს კლიმატის მაჩვენებელი წარმოადგენს ბიზნესის მიმდინარე მდგომარეობისა და მომდევნო ექვსი თვის მოლოდინის საბალანსო მნიშვნელობების ტრანსფორმირებულ საშუალოს. BAG ბიზნეს კლიმატის მაჩვენებელი შესაძლოა იყოს -100-სა და +100-ს შორის. +100 ნიშნავს, რომ ყველა გამოკითხული ბიზნესი მიმდინარე მდგომარეობას და მოლოდინს აფასებს დადებითად, ხოლო -100 ნიშნავს, რომ ყველა გამოკითხული ბიზნესი მიმდინარე მდგომარეობას და მოლოდინს აფასებს უარყოფითად.

[3] 2022 წლის 26 დეკემბერს საქართველოს მთავრობამ მიიღო ახალი დადგენილება, რომლის მიხედვითაც გარკვეული სექტორები აღარ ხვდება სპეციფიკური სამუშაო რეჟიმის მქონე დარგებს შორის. https://www.matsne.gov.ge/ka/document/view/5666594?publication=0; ნანახია 20.05.2023.

დადებით მაჩვენებელს ოპტიმისტურ მოლოდინთან ერთად, ასევე, განაპირობებს გამოკითხული კომპანიების უმრავლესობის მიერ მიმდინარე მდგომარეობის დადებითი შეფასება (იხილეთ გრაფიკი 1).

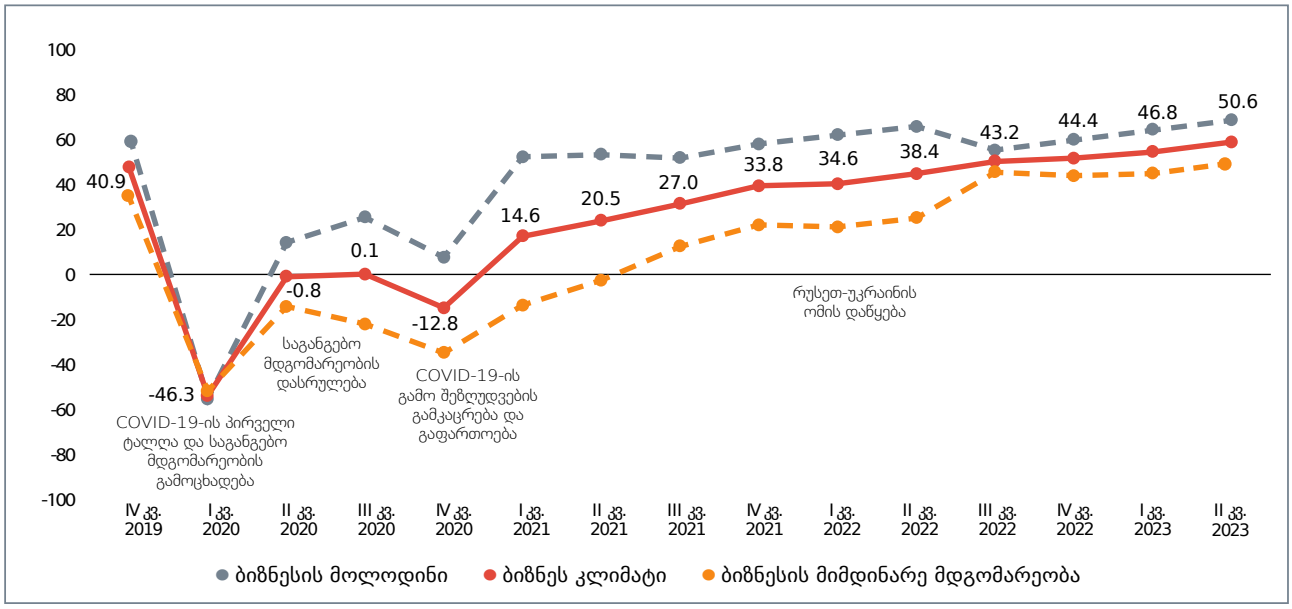

გრაფიკი 1: BAG ბიზნეს კლიმატი, ბიზნესის მოლოდინი და ბიზნესის მიმდინარე მდგომარეობა

2023 წლის II კვარტალში, 2023 წლის I კვარტლის მსგავსად, BAG ბიზნეს კლიმატის მაჩვენებელი **ბუმის** ფაზაში იმყოფება.

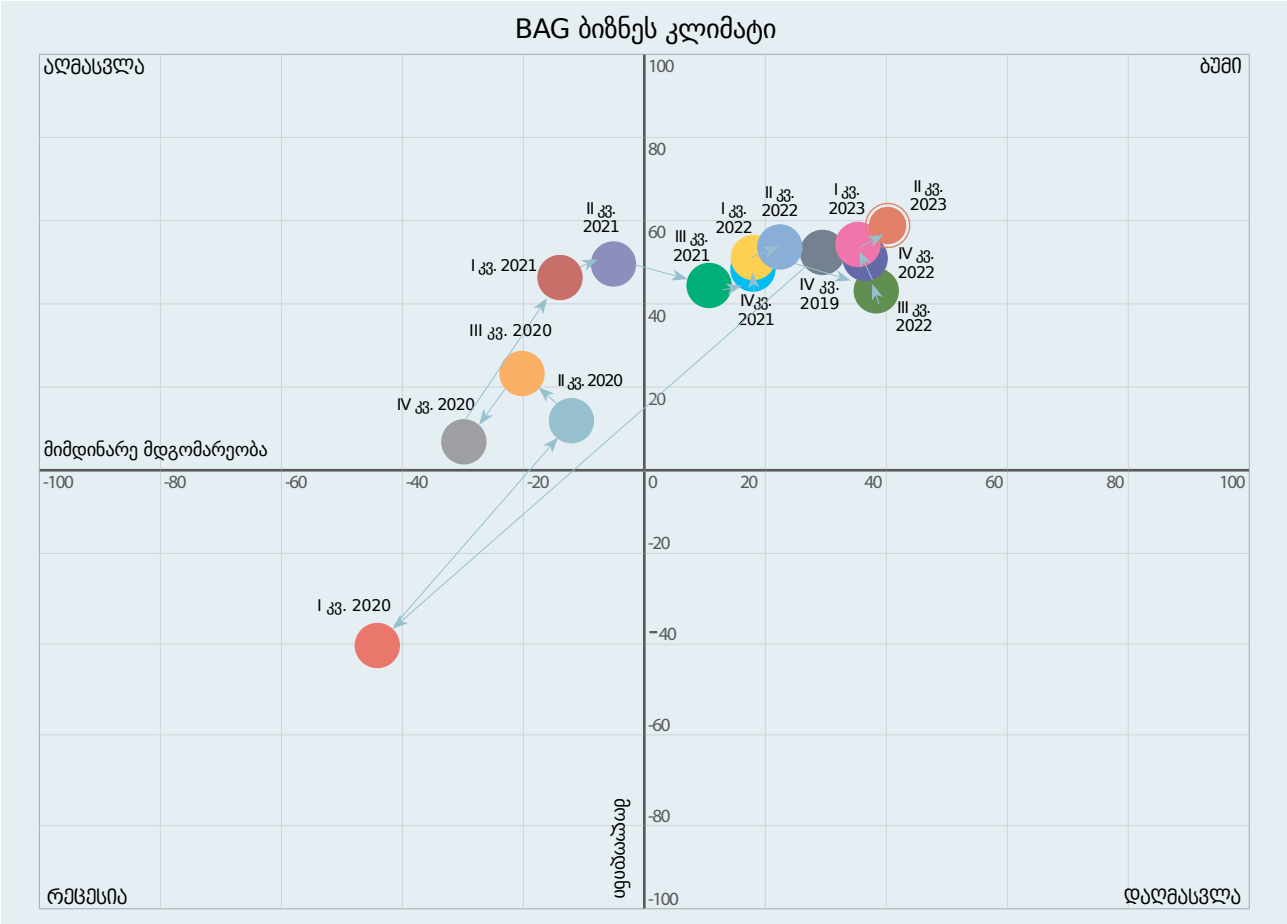

გრაფიკი 2: BAG ბიზნეს კლიმატი

გრაფიკი 2 საკოორდინატო სიბრტყეზე ასახავს დამოკიდებულებას ბიზნესის მიმდინარე მდგომარეობასა და ბიზნესის მომდევნო ექვსი თვის მოლოდინს შორის. თავის მხრივ, საკოორდინატო სიბრტყის მეოთხედები შესაბამისი სახელებით აღინიშნება, კერძოდ, აღმასვლა, ბუმი, დაღმასვლა და რეცესია:

- თუკი გამოკითხული კომპანიები ბიზნესის მიმდინარე მდგომარეობას აფასებენ უარყოფითად, ხოლო მომდევნო ექვსი თვის მოლოდინს დადებითად, BAG ბიზნეს კლიმატის მაჩვენებელი მოხვდება **„აღმასვლის“** მეოთხედში.
- თუკი გამოკითხული კომპანიები ბიზნესის მიმდინარე მდგომარეობას და მომდევნო ექვსი თვის მოლოდინს აფასებენ დადებითად, BAG ბიზნეს კლიმატის მაჩვენებელი მოხვდება **„ბუმის“** მეოთხედში.
- თუკი გამოკითხული კომპანიები ბიზნესის მიმდინარე მდგომარეობას აფასებენ დადებითად, ხოლო მომდევნო ექვსი თვის მოლოდინს უარყოფითად, BAG ბიზნეს კლიმატის მაჩვენებელი მოხვდება **„დაღმასვლის“** მეოთხედში.
- თუკი გამოკითხული კომპანიები ბიზნესის მიმდინარე მდგომარეობას და მომდევნო ექვსი თვის მოლოდინს აფასებენ უარყოფითად, BAG ბიზნეს კლიმატის მაჩვენებელი მოხვდება **„რეცესიის“** მეოთხედში.

BAG ბიზნეს კლიმატი სექტორების მიხედვით

2023 წლის II კვარტალში **ბიზნეს კლიმატის მაჩვენებელი** ყველა სექტორში დადებითია. 2023 წლის II კვარტალში, 2023 წლის I კვარტალთან შედარებით, აღნიშნული მაჩვენებელი გაუმჯობესდა მშენებლობისა და მომსახურების სექტორებში, ხოლო მრეწველობისა და ვაჭრობის სექტორებში გაუარესდა (იხილეთ გრაფიკი 3).

2023 წლის II კვარტალში, 2023 წლის I კვარტალთან შედარებით, **ბიზნესის მიმდინარე მდგომარეობის** შეფასება გაუმჯობესდა მშენებლობისა (41.4 ქულით) და მომსახურების (10.0 ქულით) სექტორებში, ხოლო მრეწველობისა (-15.1 ქულით) და ვაჭრობის (-9.4 ქულით) სექტორებში გაუარესდა. სექტორებს შორის, მიმდინარე მდგომარეობა ყველაზე დადებითად შეფასდა მშენებლობის სექტორის მიერ. აღნიშნულს შესაძლოა, განაპირობებდეს სექტორში გაზრდილი გაყიდვები (მშენებლობის სექტორში კომპანიათა 72.7%-მა დააფიქსირა 2023 წლის II კვარტალში გაყიდვების ზრდა).

რაც შეეხება **ბიზნესის მომდევნო ექვსი თვის მოლოდინს,** 2023 წლის II კვარტალში, მაჩვენებელი დადებითია ყველა სექტორისთვის. სექტორებს შორის ყველაზე ოპტიმისტური მოლოდინი მშენებლობის სექტორში ფიქსირდება. აღსანიშნავია, რომ 2023 წლის I კვარტალთან შედარებით, მშენებლობის (22.1 ქულით), ვაჭრობის (9.0 ქულით), და მრეწველობის (5.3 ქულით) სექტორებში მაჩვენებელი გაუმჯობესებულია, ხოლო მომსახურების სექტორში (-5.7 ქულით) გაუარესება შეინიშნება.

ცხრილი 1: საბალანსო მნიშვნელობები სექტორების მიხედვით 2023 წლის II კვარტალში

სექტორი	ბიზნეს კლიმატი	ბიზნესის მიმდინარე მდგომარეობა	ბიზნესის მოლოდინი
ვაჭრობის სექტორი	52.5	46.2	59.0
მომსახურების სექტორი	44.1	39.5	48.8
მრეწველობის სექტორი	39.8	18.2	63.6
მშენებლობის სექტორი	81.7	72.7	90.9
ყველა სექტორი	50.6	42.6	58.9

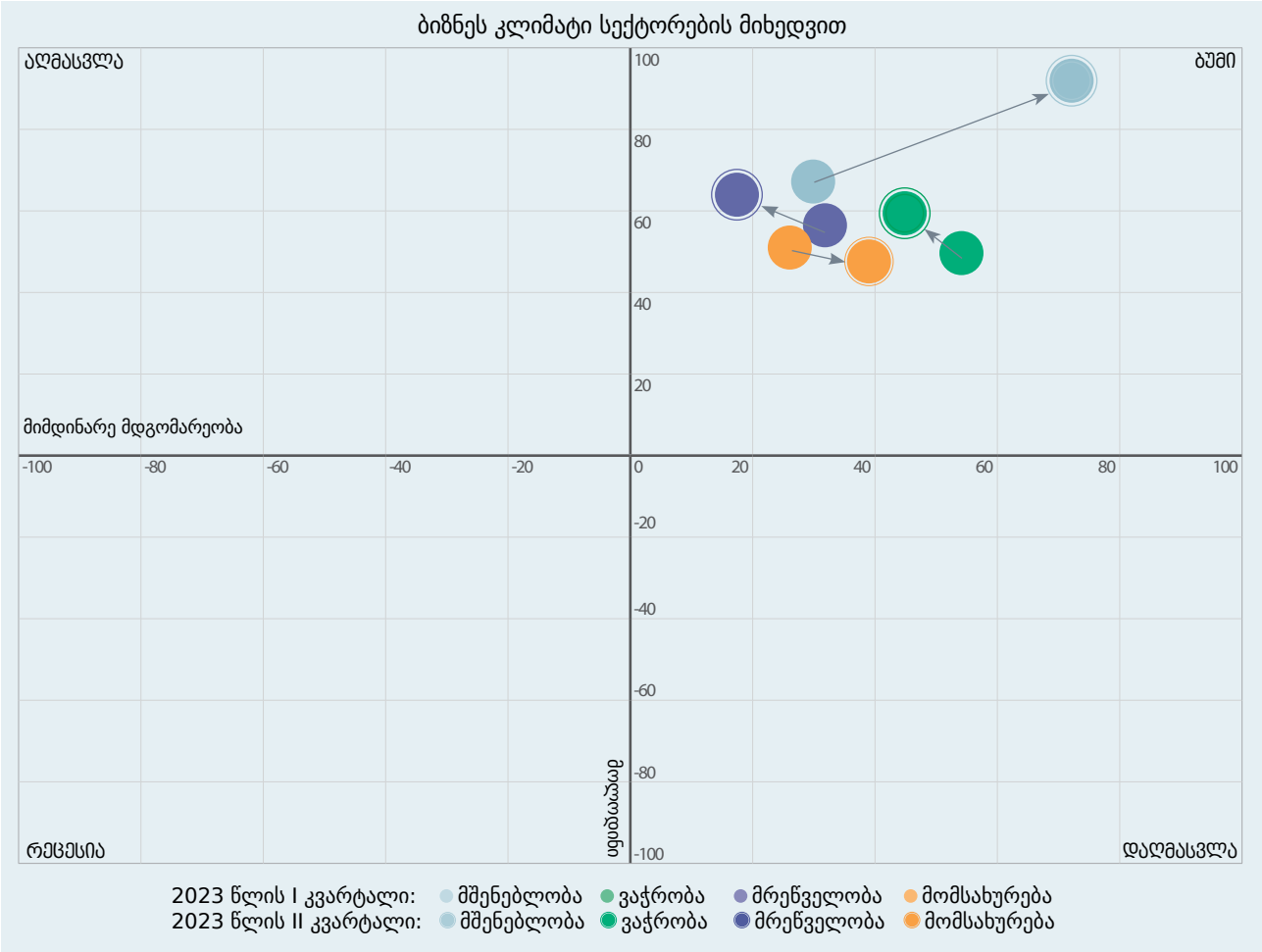

გრაფიკი 3: ბიზნეს კლიმატი სექტორების მიხედვით 2023 წლის I და II კვარტლებში

2021 წლის I კვარტლიდან ვაჭრობის, მრეწველობის და მომსახურების სექტორებში ბიზნეს კლიმატის მაჩვენებელი დადებითია. სექტორებში არსებულ ბიზნეს კლიმატის დადებით შეფასებას განაპირობებს როგორც ოპტიმისტური მოლოდინის არსებობა, ასევე, მიმდინარე მდგომარეობის პოზიტიური შეფასება.

ვაჭრობის და მომსახურების სექტორებში ბიზნეს კლიმატის მაჩვენებელი 2021 წლის I კვარტლიდან, წინა წლის შესაბამის პერიოდებთან შედარებით, უმჯობესდებოდა. გაუმჯობესების ტენდენცია ვაჭრობის და მომსახურების სექტორებში 2023 წლის II კვარტალშიც შენარჩუნდა. რაც შეეხება მრეწველობის სექტორს, 2022 წლის II და IV კვარტლებში ბიზნეს კლიმატის მაჩვენებლის გაუარესების შემდეგ, 2023 წლის I და II კვარტლებში, წინა წლის შესაბამის პერიოდებთან შედარებით, მაჩვენებელი კვლავ უმჯობესდება.

მშენებლობის სექტორში 2021 წლის I და II კვარტალში ბიზნეს კლიმატის მაჩვენებელი უარყოფითი იყო, თუმცა 2021 წლის III კვარტლიდან, მაჩვენებელი დადებითია და წინა წლის შესაბამის პერიოდთან შედარებით, უმჯობესდება. 2022 წლის II კვარტლამდე, მშენებლობის სექტორში ბიზნეს კლიმატის მაჩვენებლის გაუმჯობესებას ძირითადად განაპირობებდა ბიზნესის ოპტიმისტური მოლოდინი, ხოლო 2022 წლის II კვარტლიდან ოპტიმისტურ მოლოდინთან ერთად, მიმდინარე მდგომარეობის დადებითი შეფასებაც (იხილეთ გრაფიკი 4).

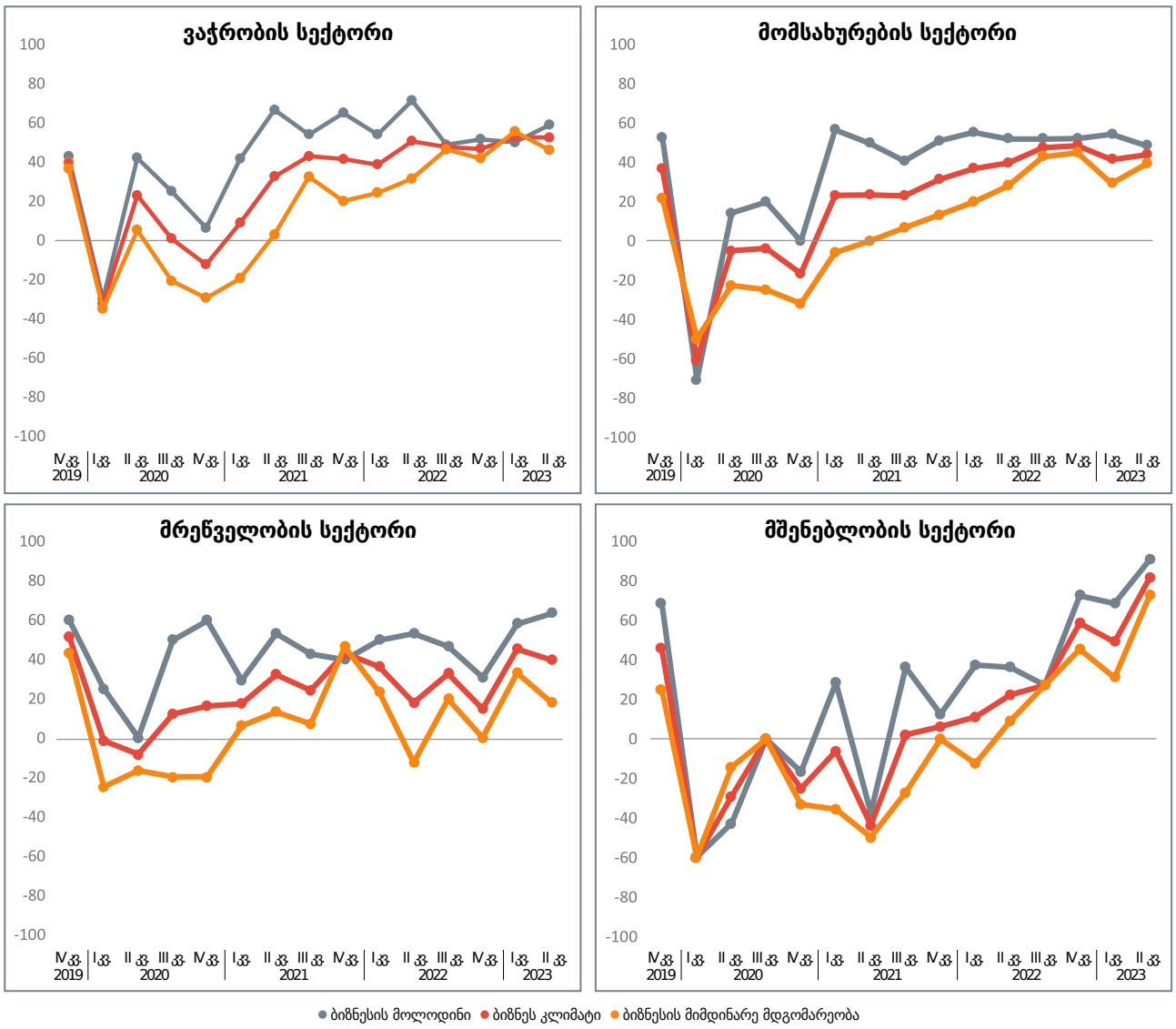

გრაფიკი 4: ბიზნეს კლიმატი, ბიზნესის მოლოდინი და ბიზნესის მიმდინარე მდგომარეობა ვაჭრობის, მომსახურების, მრეწველობის და მშენებლობის სექტორებში

დასაქმება, გაყიდვები და გაყიდვების ფასები სექტორების მიხედვით

დასაქმება

- 2023 წლის II კვარტალში, გამოკითხულ კომპანიათა 38%-მა განაცხადა, რომ მათთან დასაქმებულთა რაოდენობა იზრდება. რაც შეეხება 2023 წლის III კვარტლის მოლოდინს, გამოკითხული კომპანიების 51% ელის დასაქმებულთა რაოდენობის ზრდას (იხილეთ გრაფიკი 5).
- სექტორებს შორის, 2023 წლის II კვარტლის მდგომარეობასა და 2023 წლის III კვარტლის მოლოდინს დასაქმებულთა რაოდენობის შესახებ ყველაზე პოზიტიურად მშენებლობის სექტორში აფასებენ (იხილეთ გრაფიკი 6).
- 2023 წლის II კვარტლის მდგომარეობას დასაქმებულთა რაოდენობის შესახებ ყველაზე ნეგატიურად მომსახურების სექტორში აფასებენ (7%-მა განაცხადა, რომ მათთან დასაქმებულთა რაოდენობა მცირდება).

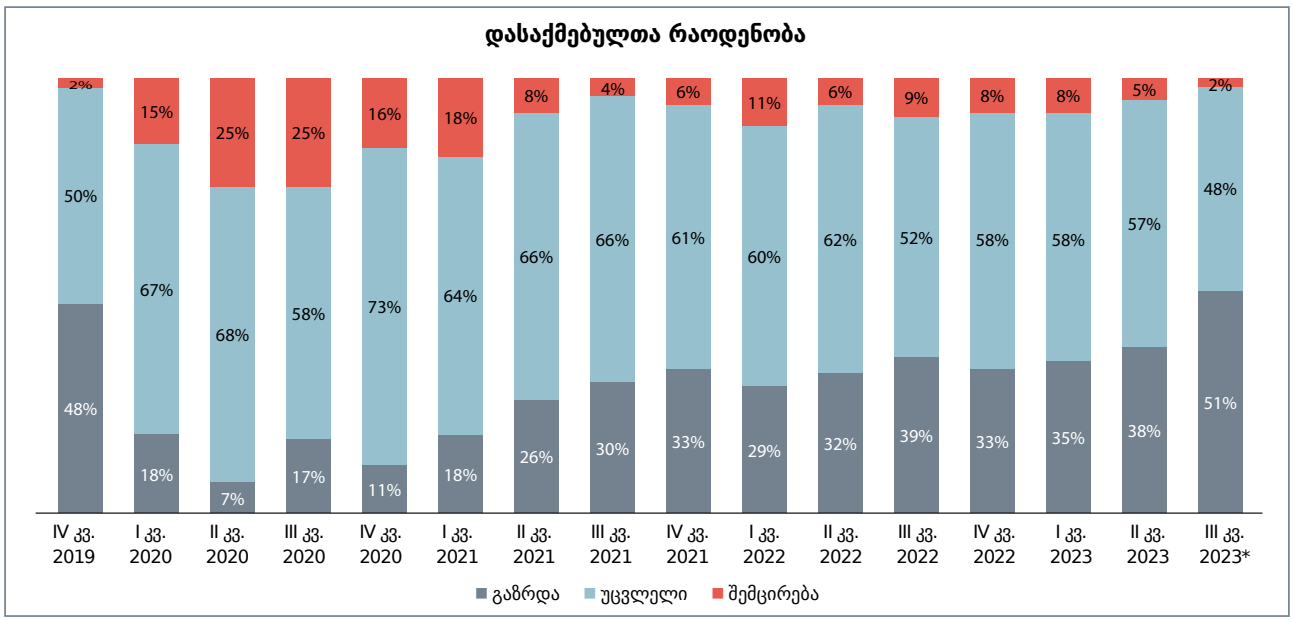

გრაფიკი 5: დასაქმებულთა რაოდენობა BAG-ის წევრ და მათ ჯგუფში შემავალ კომპანიებში[4]

გრაფიკი 6: დასაქმებულთა რაოდენობა ვაჭრობის, მომსახურების, მრეწველობის და მშენებლობის სექტორებში

გაყიდვები/მოთხოვნა/ადგილობრივი წარმოება

- გაყიდვების მხრივ, სექტორებს შორის, 2023 წლის II კვარტლის მდგომარეობასა და 2023 წლის III კვარტლის მოლოდინს ყველაზე პოზიტიურად მშენებლობის სექტორში აფასებენ (იხილეთ გრაფიკი 7).
- 2023 წლის II კვარტლის მდგომარეობას გაყიდვების მიმართულებით ყველაზე ნეგატიურად მომსახურების და მრეწველობის სექტორში აფასებენ (შესაბამისად, 9.3%-მა და 9.1%-მა განაცხადა რომ მათი გაყიდვები მცირდება). ხოლო ყველაზე ნეგატიური მოლოდინი გაყიდვების მიმართულებით ვაჭრობის სექტორში ფიქსირდება, სადაც გამოკითხულ კომპანიათა 2.6% მოელის, რომ მათი გაყიდვები 2023 წლის III კვარტალში შემცირდება.

---

4 დამრგვალების გამო ანგარიშში მოცემულ ზოგიერთ გრაფიკზე მონაცემთა ჯამი ზუსტად 100%-ის ტოლი არ არის.

* მოლოდინი.

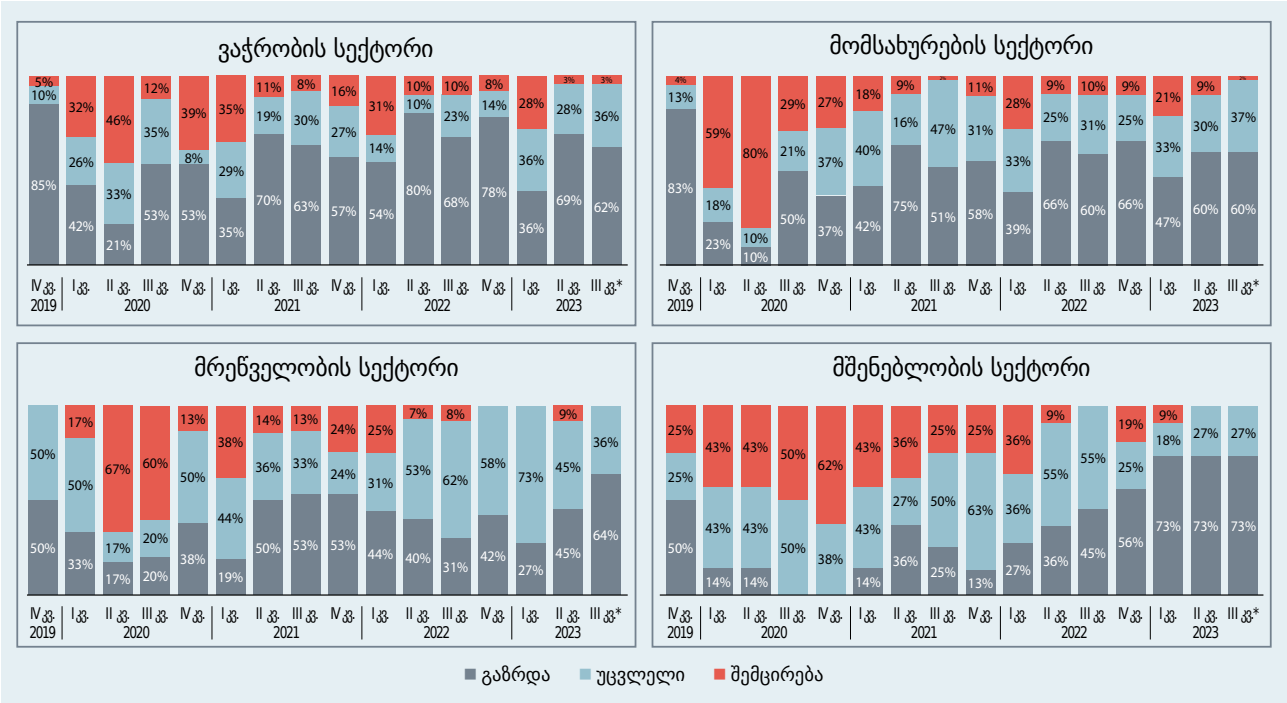

გრაფიკი 7: გაყიდვები, ადგილობრივი წარმოება და მოთხოვნა ვაჭრობის, მომსახურების, მრეწველობის და მშენებლობის სექტორებში

გაყიდვების ფასები

- 2023 წლის II კვარტალში გამოკითხული კომპანიების მხოლოდ 13%-მა გაზარდა გაყიდვების ფასები. რაც შეეხება 2023 წლის III კვარტლის მოლოდინს, გამოკითხულ კომპანიათა 15% ვარაუდობს გაყიდვების ფასების ზრდას (იხილეთ გრაფიკი 8).
- სექტორებს შორის, 2023 წლის II კვარტალში, ფასების ზრდას პროცენტულად ყველაზე მეტი კომპანია მშენებლობის სექტორში აფიქსირებს, რაც შესაძლოა, უკავშირდებოდეს სამშენებლო მასალებზე ფასის გაძვირებას და/ან უძრავ ქონებაზე მოთხოვნის გაზრდას. ასევე, 2023 წლის III კვარტალში ფასების ზრდის მოლოდინი ყველაზე მეტად მშენებლობის სექტორში ფიქსირდება (იხილეთ გრაფიკი 9).
- ფასების ზრდის დინამიკა ყველაზე ნაკლებად მრეწველობის სექტორში შეინიშნება, ვინაიდან არცერთ გამოკითხულ კომპანიას არ გაუზრდია ფასები თავიანთ პროდუქციაზე 2023 წლის II კვარტალში.

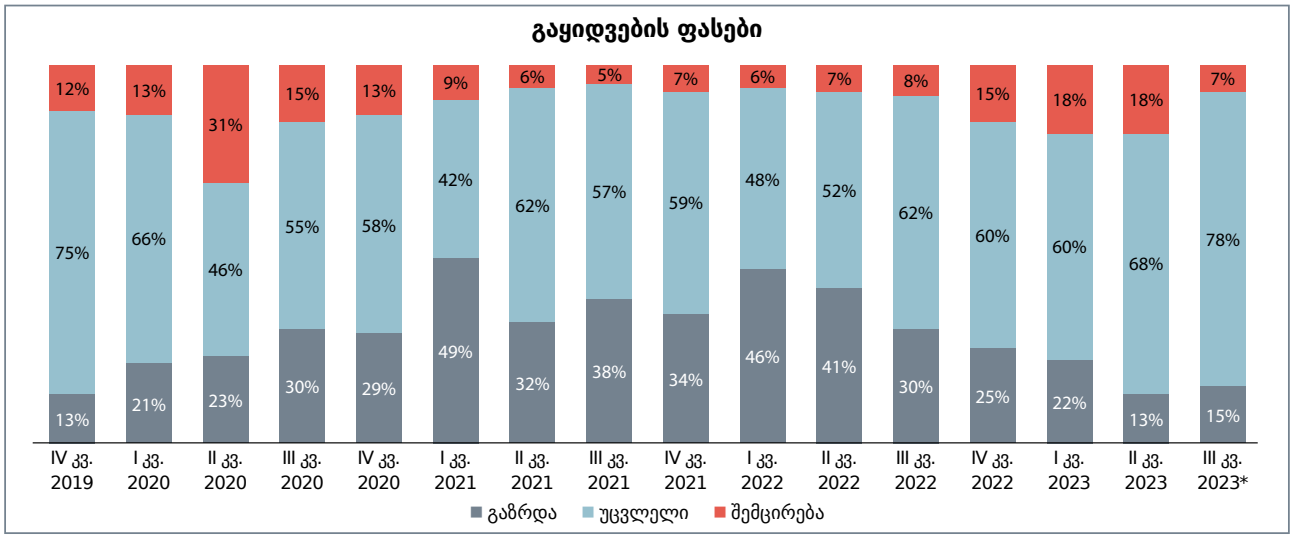

გრაფიკი 8: გაყიდვების ფასები BAG-ის წევრ და მათ ჯგუფში შემავალ კომპანიებში

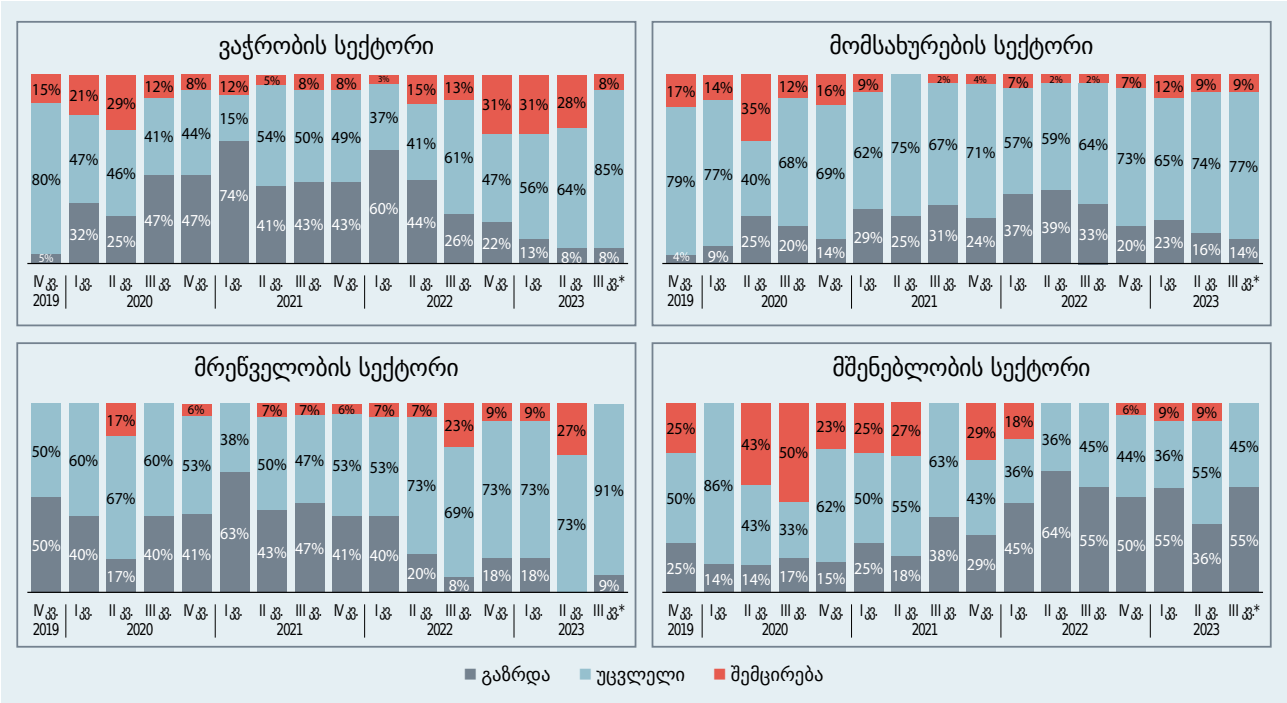

გრაფიკი 9: გაყიდვების ფასები ვაჭრობის, მომსახურების, მრეწველობის და მშენებლობის სექტორებში

ბიზნესსაქმიანობისთვის ხელის შემშლელი ფაქტორები

2023 წლის II კვარტალში, 2023 წლის I კვარტალთან შედარებით, შემცირდა იმ კომპანიების წილი (7 პროცენტული პუნქტით), რომლებიც თვლიან, რომ მათი ბიზნესსაქმიანობისთვის არსებობს ხელის შემშლელი ფაქტორები. ასევე, აღნიშნული მაჩვენებელი 13 პროცენტული პუნქტით არის შემცირებული 2022 წლის II კვარტალთან შედარებით.

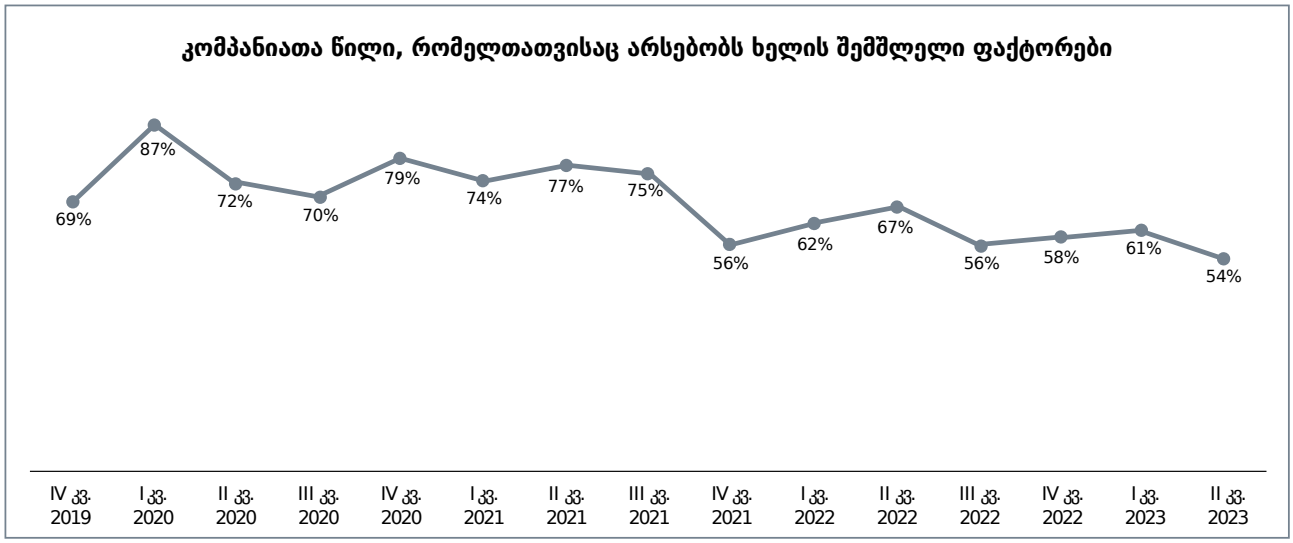

გრაფიკი 10: ბიზნესისთვის ხელის შემშლელი ფაქტორების არსებობა

2023 წლის II კვარტალში, ბიზნესსაქმიანობისთვის ყველაზე მნიშვნელოვანი ხელის შემშლელი ხუთი ფაქტორია: სპეციალისტების ნაკლებობა, ეროვნული ვალუტის გაცვლითი კურსის არასტა-ბილურობა,[5] სამართლებრივი და ადმინისტრაციული ბარიერები, სამუშაო ძალის ნაკლებობა და შეზღუდული ფინანსური რესურსები (იხილეთ გრაფიკი 11).

[5] ეროვნული ვალუტის გაცვლითი კურსის არასტაბილურობა, როგორც ერთ-ერთი ხელის შემშლელი ფაქტორი ბიზნესისთვის, ბიზნესსაქმიანობისთვის ხელის შემშლელი ფაქტორების შესახებ არსებულ კითხვარს 2021 წლის II კვარტალში დაემატა.

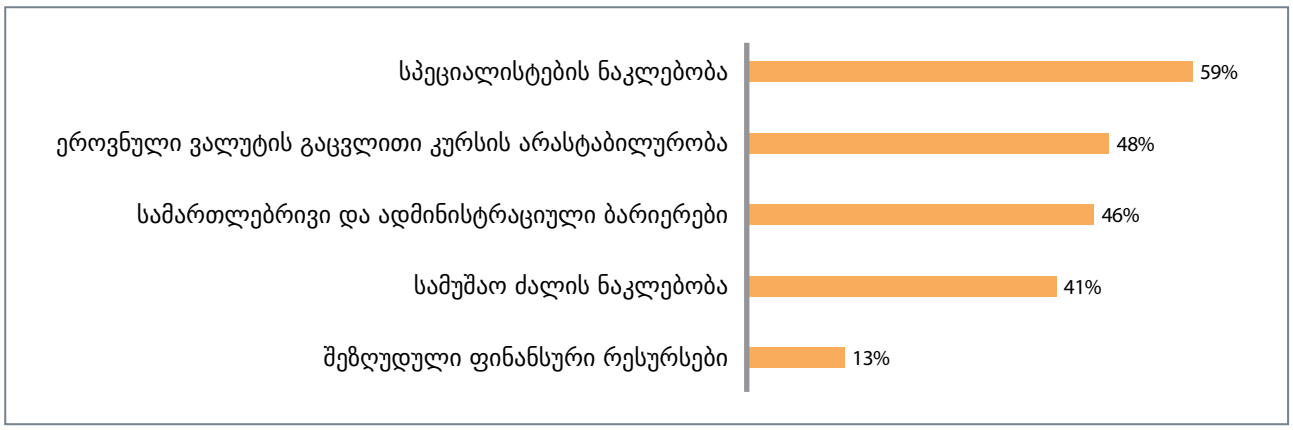

გრაფიკი 11: ძირითადი ხელის შემშლელი ფაქტორები გამოკითხული კომპანიებისთვის 2023 წლის II კვარტალში

მოცემულ კვარტალში, პრობლემათა შორის პირველი ადგილი ***სპეციალისტების ნაკლებობამ*** დაიკავა (აღნიშნულ პრობლემას კომპანიათა 59% ასახელებს ხელის შემშლელად). სექტორებს შორის, სპეციალისტების ნაკლებობა ყველაზე მეტად მომსახურების სექტორის კომპანიებისთვის (76%) წარმოადგენს ხელის შემშლელ ფაქტორს, ყველაზე ნაკლებად კი მრეწველობის სექტორისთვის (33%) (იხილეთ გრაფიკი 12). საწარმოს ზომის მიხედვით[6], ყველაზე მეტად მსხვილი ზომის კომპანიები ასახელებენ აღნიშნულ ფაქტორს ხელის შემშლელად (64%) (იხილეთ გრაფიკი 13).

2023 წლის II კვარტალში, ***ეროვნული ვალუტის გაცვლითი კურსის არასტაბილურობა*** ბიზნესსაქმიანობისთვის ხელის შემშლელ ფაქტორად გამოკითხულ კომპანიათა 48%-მა დაასახელა. სექტორებს შორის, ეროვნული ვალუტის გაცვლითი კურსის არასტაბილურობა ყველაზე მეტად მრეწველობის სექტორის კომპანიებისთვის (83%) წარმოადგენს ხელის შემშლელ ფაქტორს, ყველაზე ნაკლებად კი მომსახურების სექტორისთვის (34%). საწარმოს ზომის მიხედვით, ეროვნული ვალუტის გაცვლითი კურსის არასტაბილურობა ყველაზე მეტად საშუალო ზომის კომპანიებისთვის წარმოადგენს პრობლემას (53%-მა დაასახელა ხელის შემშლელად).

2023 წლის II კვარტალში, ***სამართლებრივი და ადმინისტრაციული ბარიერები*** ბიზნესსაქმიანობისთვის ხელის შემშლელ ფაქტორად გამოკითხულ კომპანიათა 46%-მა დაასახელა. სექტორებს შორის, აღნიშნული პრობლემა ყველაზე მწვავე ვაჭრობის სექტორისთვისაა (57%), ხოლო ყველაზე ნაკლებად - მრეწველობის სექტორისთვის (17%). საწარმოთა ზომის მიხედვით, აღნიშნული ფაქტორი ყველაზე მეტად მსხვილი ზომის კომპანიებისთვის წარმოადგენს პრობლემას (60%-მა დაასახელა ხელის შემშლელად).

2023 წლის II კვარტალში, ***სამუშაო ძალის ნაკლებობა*** ბიზნესსაქმიანობისთვის ხელის შემშლელ ფაქტორად გამოკითხულ კომპანიათა 41%-მა დაასახელა. სამუშაო ძალის ნაკლებობის პრობლემა ყველაზე მწვავე მშენებლობის სექტორისთვისაა (57%). საწარმოთა ზომის მიხედვით, სამუშაო ძალის ნაკლებობა ყველაზე მეტად მსხვილი ზომის კომპანიებისთვის წარმოადგენს პრობლემას (60%-მა დაასახელა ხელის შემშლელად).

2023 წლის II კვარტალში, ***შეზღუდული ფინანსური რესურსები*** ხელის შემშლელად გამოკითხულ კომპანიათა 13%-მა დაასახელა. შეზღუდული ფინანსური რესურსები, როგორც ხელის შემშლელი ფაქტორი, ყველაზე მეტად მრეწველობის სექტორის (50%) მიერ ფიქსირდება. საწარმოთა ზომის მიხედვით, შეზღუდული ფინანსური რესურსების პრობლემა ყველაზე მეტად მსხვილი ზომის კომპანიებს აქვთ (16%).

[6] საწარმოს ზომა განისაზღვრა საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის მეთოდოლოგიის მიხედვით: მცირე, საშუალო და მსხვილი.

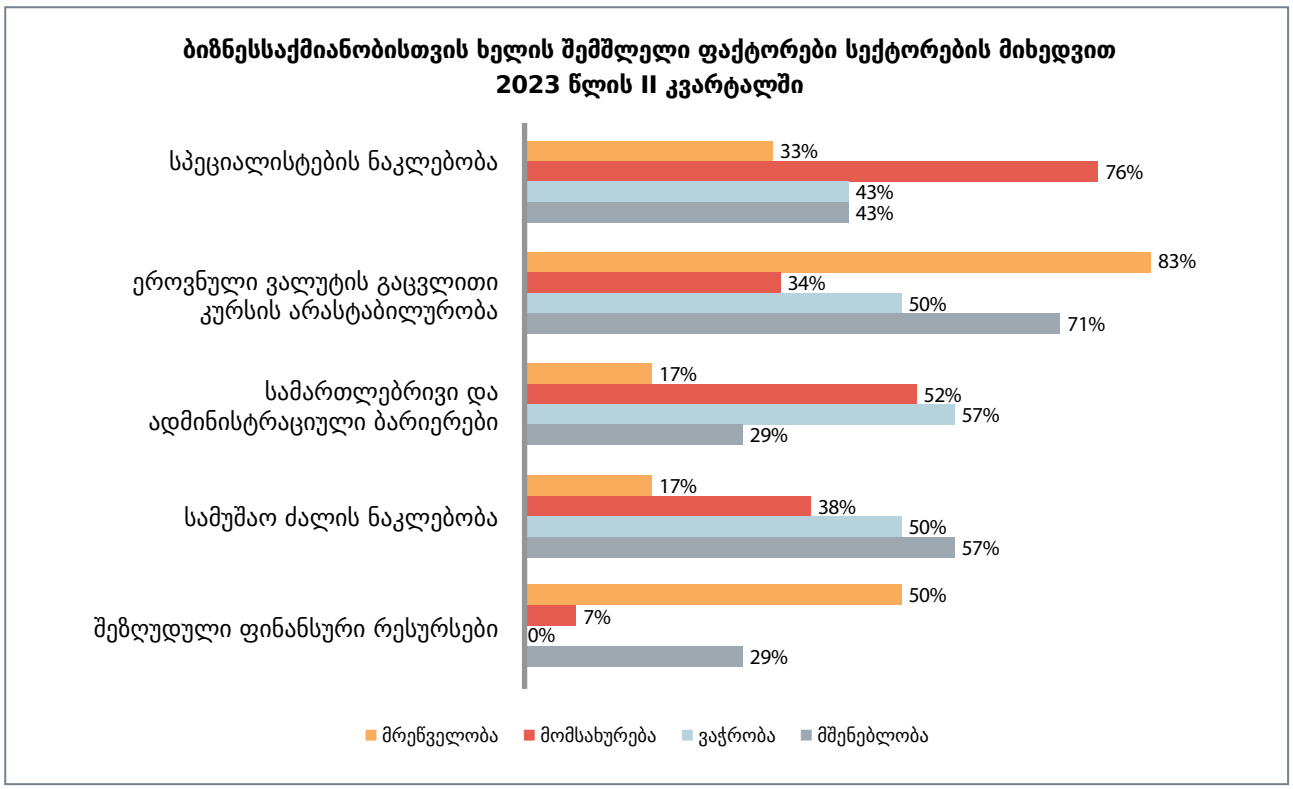

გრაფიკი 12: ძირითადი ხელის შემშლელი ფაქტორები გამოკითხული კომპანიებისთვის სექტორების მიხედვით 2023 წლის II კვარტალში

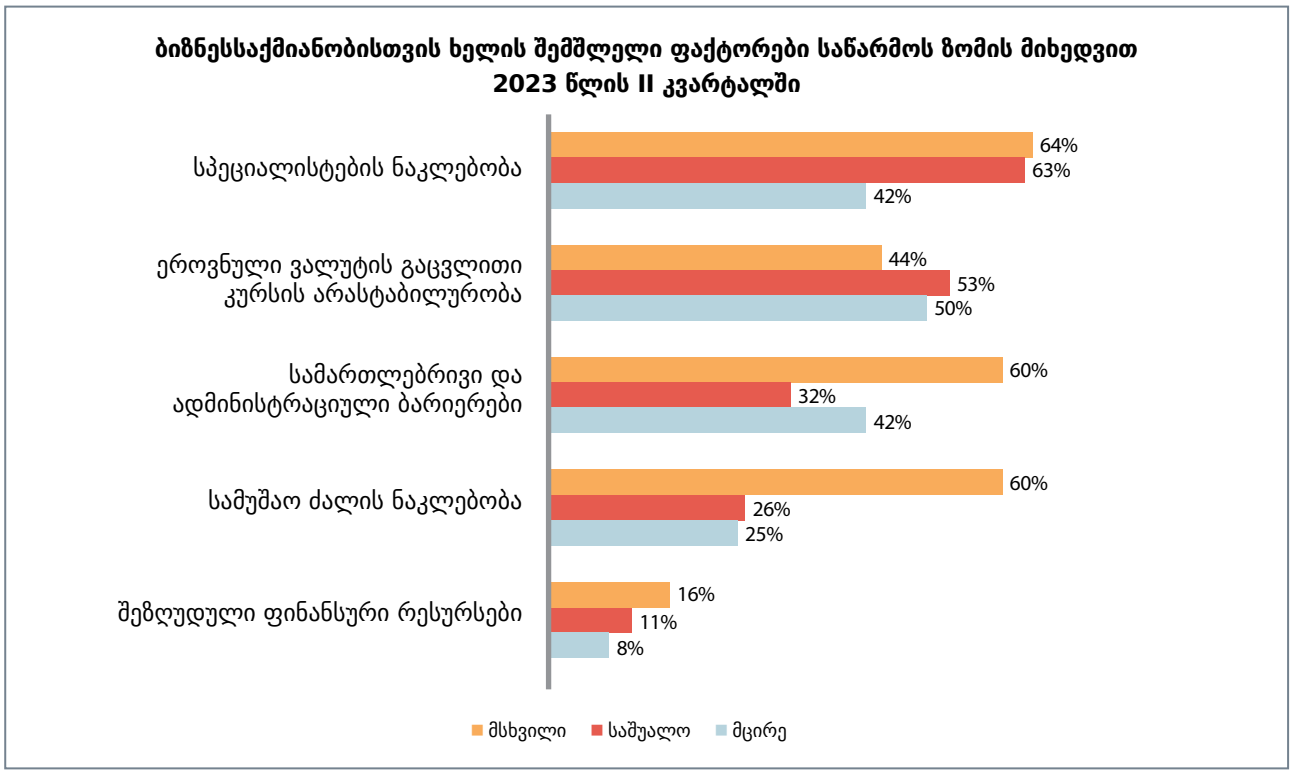

გრაფიკი 13: ძირითადი ხელის შემშლელი ფაქტორები გამოკითხული კომპანიებისთვის საწარმოთა ზომის მიხედვით 2023 წლის II კვარტალში

ხელის შემშლელ ფაქტორებს შორის, წინა კვარტალთან შედარებით, ყველაზე მეტად სამუშაო ძალის ნაკლებობის პრობლემა შემსუბუქდა (6 პროცენტული პუნქტით). ხოლო ყველაზე მეტად (18 პროცენტული პუნქტით) ეროვნული ვალუტის გაცვლითი კურსის არასტაბილურობის პრობლემა გამძაფრდა (იხილეთ გრაფიკი 14).

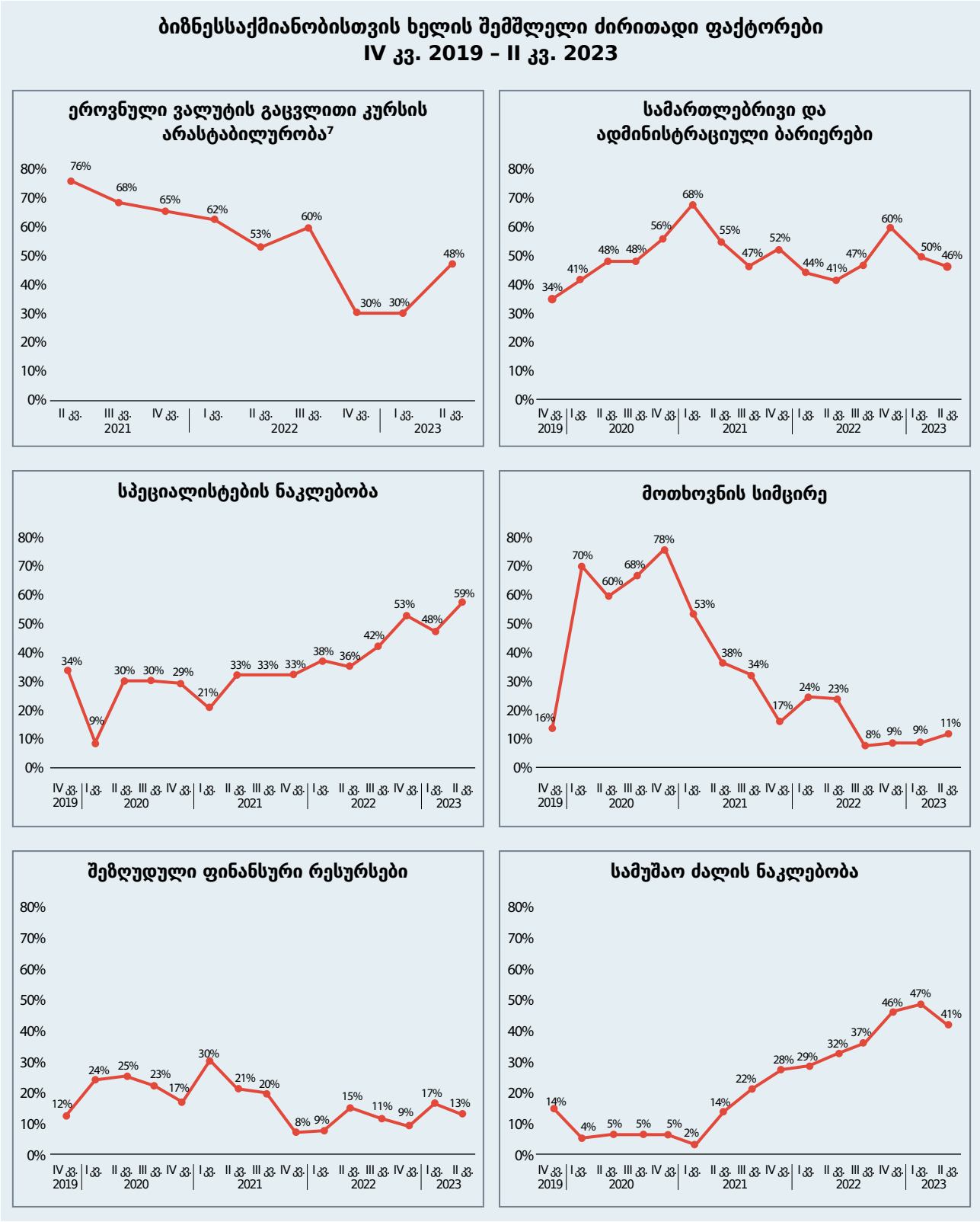

გრაფიკი 14: ძირითადი ხელის შემშლელი ფაქტორები გამოკითხული კომპანიებისთვის

7 ეროვნული ვალუტის გაცვლითი კურსის არასტაბილურობა, როგორც ერთ-ერთი ხელის შემშლელი ფაქტორი ბიზნესისთვის, არსებულ კითხვარს 2021 წლის II კვარტალში დაემატა.

ბიზნესისთვის სამართლებრივი და ადმინისტრაციული ბარიერების განმაპირობებელი ძირითადი ფაქტორები

2023 წლის II კვარტალში, იმ კომპანიათა უმეტესობამ, რომლებმაც სამართლებრივი და ადმინისტრაციული ბარიერები დაასახელეს ხელის შემშლელ ფაქტორად, წინა პერიოდების მსგავსად, ***მარეგულირებელი გარემო*** მიიჩნიეს ყველაზე მნიშვნელოვან ბარიერად, რაც ხელს უშლის მათ ბიზნესსაქმიანობას. სექტორებს შორის, მარეგულირებელი გარემო ხელის შემშლელ ფაქტორად ყველაზე მეტად დასახელდა მშენებლობის სექტორში (დაასახელა ყველა გამოკითხულმა კომპანიამ, რომლისთვისაც არსებობს სამართლებრივი და ადმინისტრაციული ბარიერები). ხოლო მარეგულირებელი გარემო ხელის შემშლელ ფაქტორად ყველაზე ნაკლებად მომსახურების სექტორის მიერ სახელდება (87%).

სამართლებრივ და ადმინისტრაციულ ბარიერებს შორის, მეორე ადგილს ***ადმინისტრაციული საკითხები*** იკავებს. აღნიშნული ფაქტორი სექტორებს შორის, ხელის შემშლელ ფაქტორად ყველაზე მეტად მრეწველობის სექტორში დაფიქსირდა (დაასახელა ყველა გამოკითხულმა კომპანიამ, რომლისთვისაც არსებობს სამართლებრივი და ადმინისტრაციული ბარიერები), ხოლო ყველაზე ნაკლებად მომსახურების სექტორში (47%).

რაც შეეხება ***სასამართლო სისტემას***, აღნიშნული ფაქტორი ხელის შემშლელად ყველაზე მეტად მომსახურების სექტორში დაფიქსირდა (47%), ხოლო მრეწველობისა და მშენებლობის სექტორში აღნიშნული ფაქტორი ბარიერად არ დაფიქსირებულა.

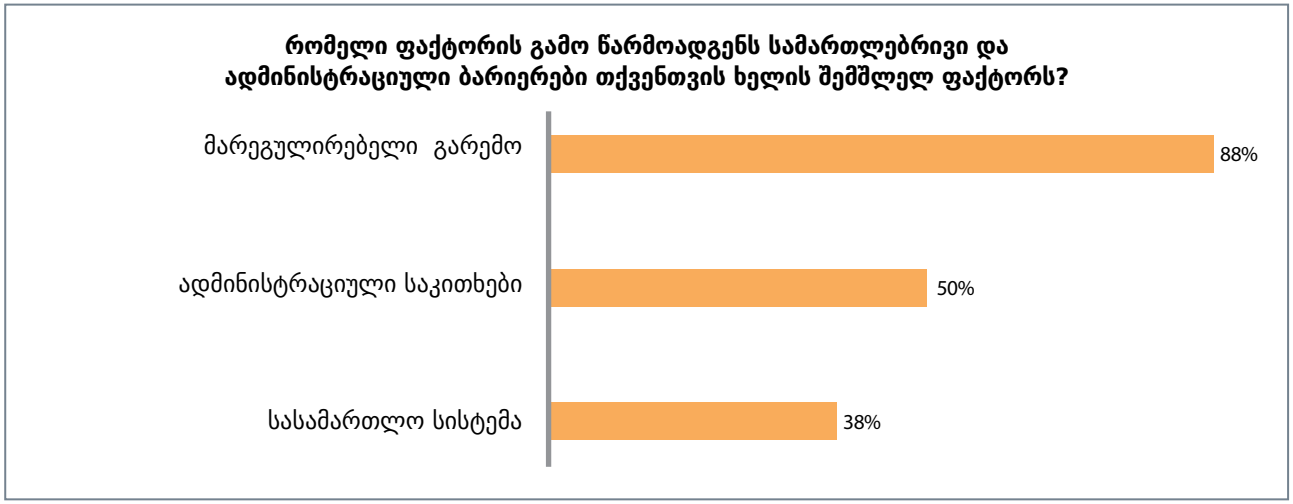

გრაფიკი 15: ძირითადი ხელის შემშლელი სამართლებრივი და ადმინისტრაციული ბარიერები გამოკითხული კომპანიებისთვის

მთლიანობაში, წინა კვარტალთან შედარებით, შემცირებულია იმ კომპანიათა წილი, რომელიც ადმინისტრაციულ საკითხებს და სასამართლო სისტემას ასახელებდა ხელის შემშლელად (შესაბამისად 14 და 7 პროცენტული პუნქტებით), ხოლო გაიზარდა იმ კომპანიათა წილი, რომლებიც მარეგულირებელ გარემოს მიიჩნევს ხელის შემშლელად (15 პროცენტული პუნქტით).

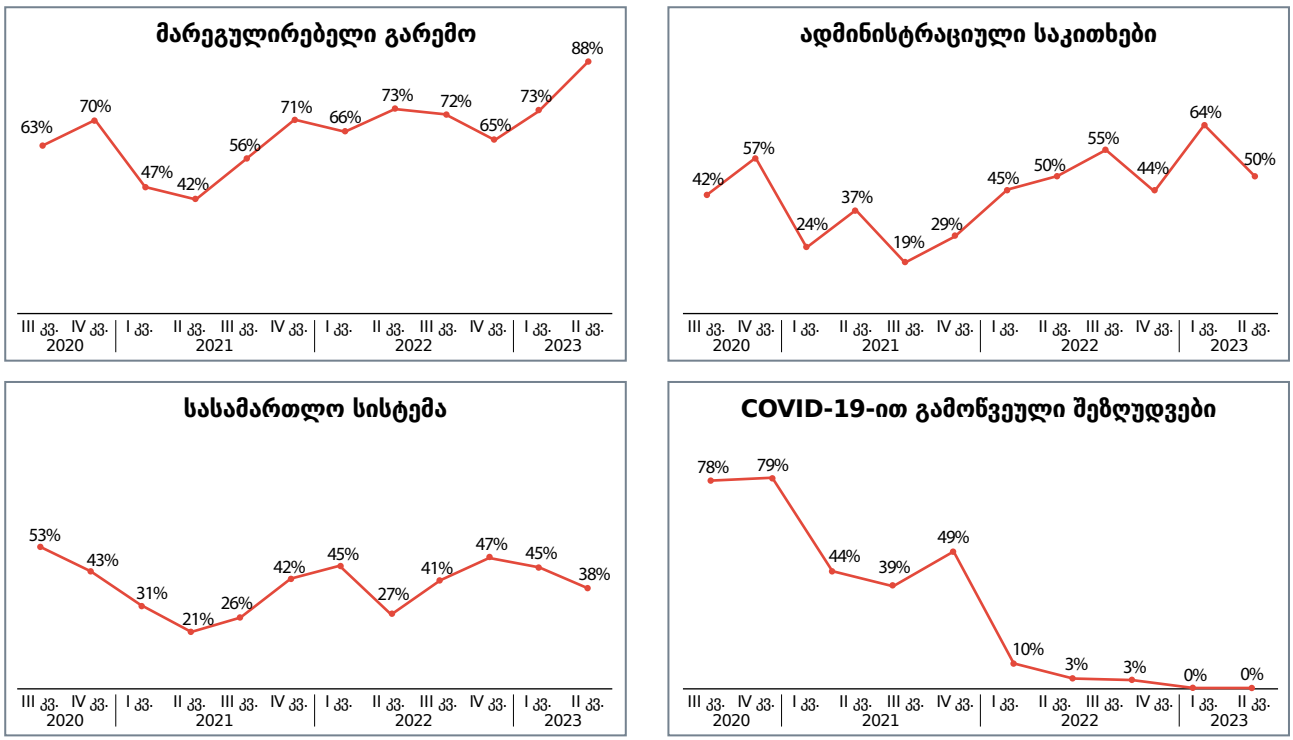

გრაფიკი 16: ძირითადი ხელის შემშლელი სამართლებრივი და ადმინისტრაციული ბარიერები გამოკითხული კომპანიებისთვის

დაფინანსება

2023 წლის II კვარტალში, დაფინანსების მოძიება სცადა გამოკითხულ კომპანიათა 43%-მა, რაც წინა კვარტალთან შედარებით მცირედით შემცირებული მაჩვენებელია (3 პროცენტული პუნქტით) (იხილეთ გრაფიკი 17).

2023 წლის II კვარტალში, მათგან, ვინც ბოლო პერიოდში დაფინანსების მოძიება სცადა, 34% აცხადებს, რომ ფინანსებზე წვდომა პრობლემას წარმოადგენს. აღნიშნული მაჩვენებელი წინა კვარტალთან შედარებით შემცირებულია (3 პროცენტული პუნქტით) (იხილეთ გრაფიკი 18).

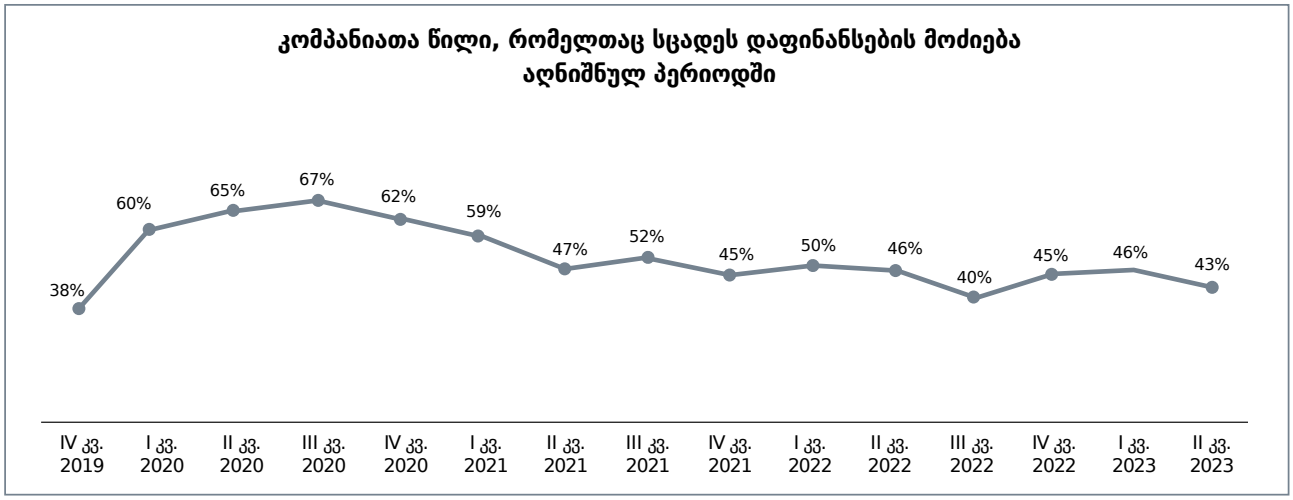

გრაფიკი 17: დაფინანსების მოძიება

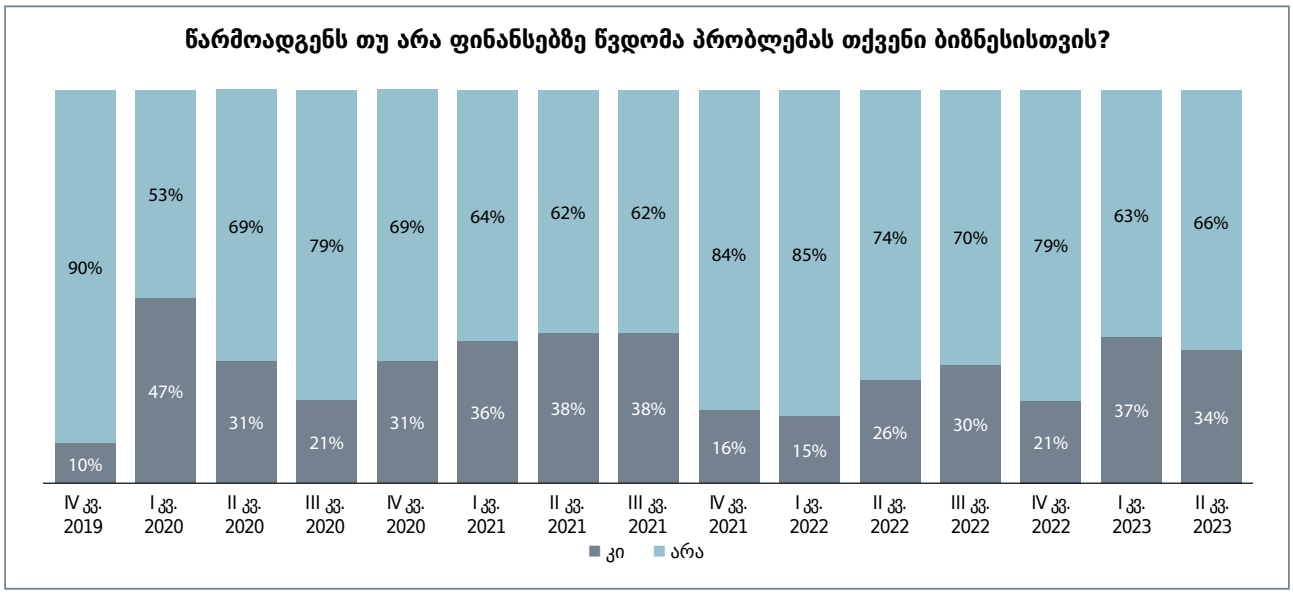

გრაფიკი 18: ფინანსებზე წვდომა[8]

რაც შეეხება ბიზნესის დაფინანსების წყაროებს,[9] 2023 წლის II კვარტალში, წინა პერიოდების მსგავსად, კომპანიათა უმეტესობის განცხადებით, ისინი ფინანსდებიან ადგილობრივი წყაროებიდან. ამასთან იმ კომპანიათა პროცენტული წილი, რომლებიც მხოლოდ უცხოური წყაროებიდან ფინანსდებიან, 2023 წლის II კვარტალში, წინა კვარტალთან შედარებით, 2 პროცენტული პუნქტით შემცირდა.

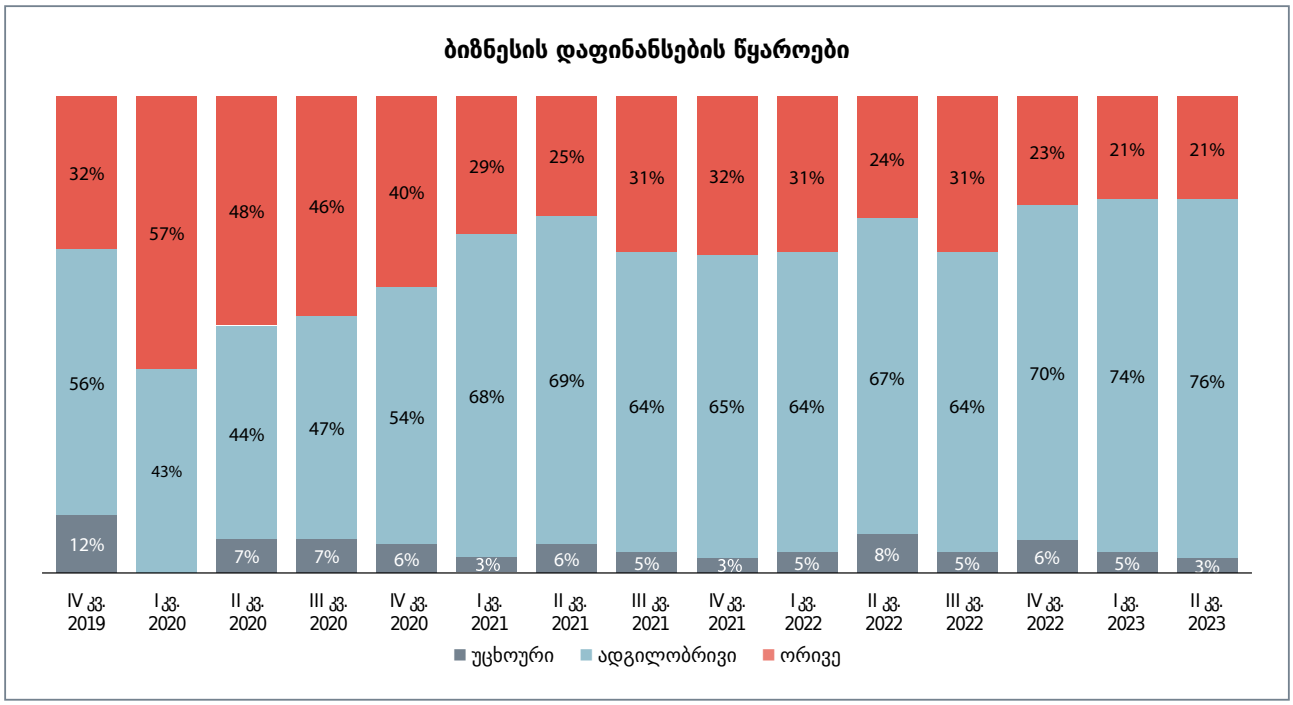

გრაფიკი 19: დაფინანსების წყაროები

[8] კითხვას პასუხი გასცა გამოკითხულთა მხოლოდ იმ ნაწილმა, რომელმაც უკანასკნელ პერიოდში სცადა ფინანსების მოძიება.

[9] 2021 წლის I კვარტალში ინდექსის მეთოდოლოგიაში განხორციელებულმა ცვლილებამ (გამოსაკითხი კომპანიების ბაზის გაზრდამ) გავლენა იქონია ბიზნესის დაფინანსების წყაროების სტრუქტურაზე. სხვა მაჩვენებელზე მეთოდოლოგიურ ცვლილებას არსებითი გავლენა არ ჰქონია.

მოლოდინი გაცვლითი კურსის შესახებ

2023 წლის II კვარტალში, 2023 წლის I კვარტალთან შედარებით, მნიშვნელოვნად გაიზარდა (11 პროცენტული პუნქტით) იმ კომპანიების წილი, რომლებსაც მომდევნო 6 თვეში ლარის აშშ დოლართან გაცვლითი კურსის გაუფასურების მოლოდინი აქვთ. ამასთან, 2023 წლის II კვარტალში, წინა კვარტალთან შედარებით, 11 პროცენტული პუნქტით შემცირდა იმ კომპანიების წილი, რომლებიც მომდევნო 6 თვეში ეროვნული ვალუტის გაცვლითი კურსის ცვლილებას არ ელიან.

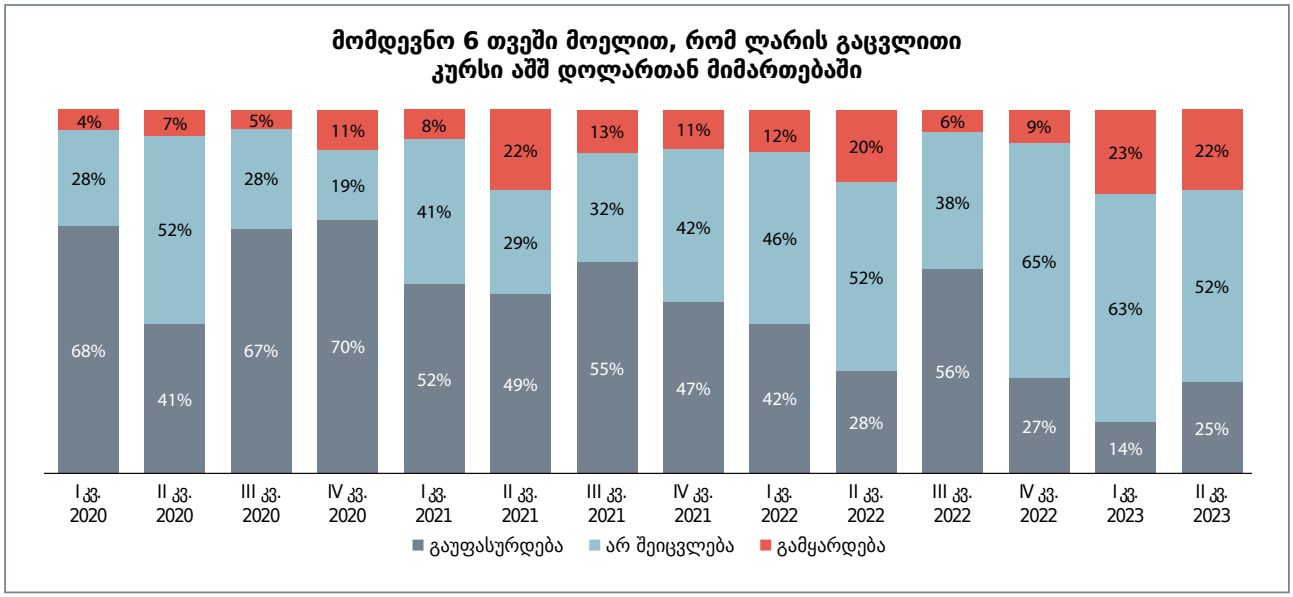

გრაფიკი 20: ლარის აშშ დოლართან გაცვლითი კურსის ცვლილების მოლოდინი

BAG დასაქმების ბარომეტრი

BAG დასაქმების ბარომეტრი ასახავს კომპანიების მოლოდინს მომავალ სამ თვეში დასაქმების სავარაუდო ცვლილების შესახებ.[10]

2023 წლის II კვარტალში გამოკითხულ კომპანიებს მომავალ სამ თვეში დასაქმების მიმართულებით უმეტესად დადებითი მოლოდინი აქვთ. BAG-ის დასაქმების ბარომეტრმა 41.9 ქულა შეადგინა. აღნიშნული მაჩვენებელი გაუმჯობესებულია როგორც 2022 წლის II კვარტალთან შედარებით (14.2 ქულით), ასევე, წინა - 2023 წლის I კვარტალთან შედარებით (7.9 ქულით).

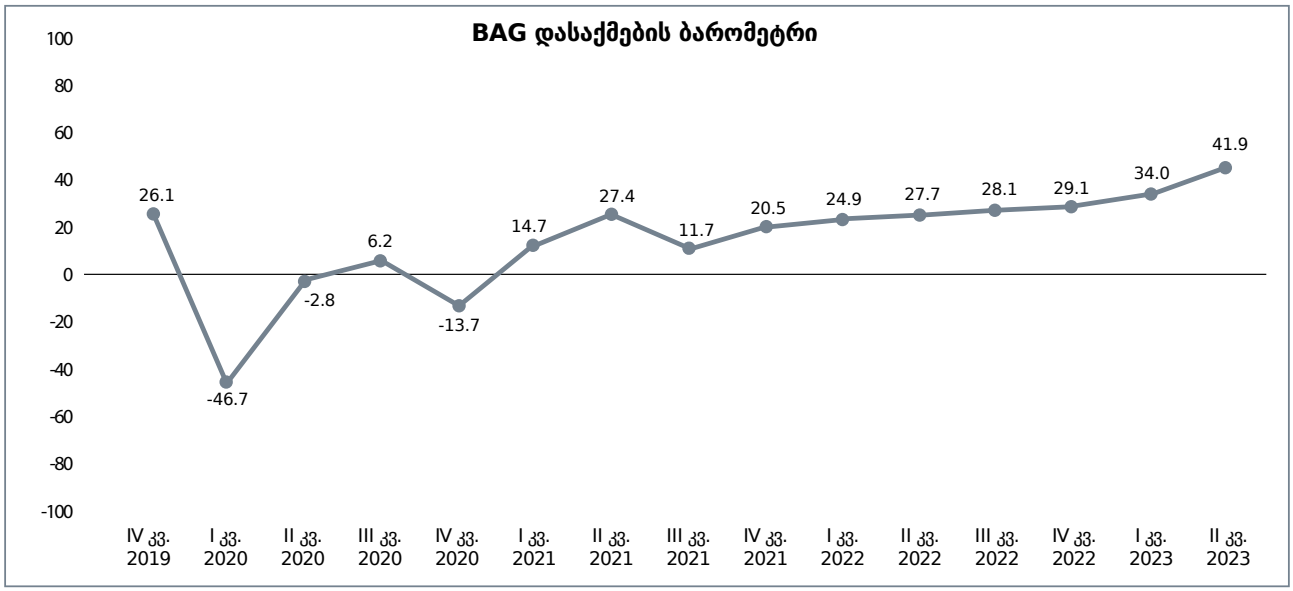

გრაფიკი 21: BAG დასაქმების ბარომეტრი

2023 წლის II კვარტალში დასაქმების ბარომეტრის მაჩვენებელი ყველა სექტორში დადებითია. 2023 წლის II კვარტალში, 2023 წლის I კვარტალთან შედარებით, დასაქმების ბარომეტრის მაჩვენებელი გაუმჯობესდა ვაჭრობის (7.7 ქულით გაიზარდა), მშენებლობის (13.0 ქულით გაიზარდა), მრეწველობისა (20.5 ქულით გაიზარდა) და მომსახურების (3.1 ქულით გაიზარდა) სექტორებში (იხილეთ გრაფიკი 22).

2023 წლის II კვარტალში, 2023 წლის I კვარტალთან შედარებით, მრეწველობისა და მშენებლობის სექტორებში დასაქმების ბარომეტრის მაჩვენებლის მნიშვნელოვანი გაუმჯობესება შესაძლოა, უკავშირდებოდეს ამ სექტორებში არსებულ ოპტიმისტურ მოლოდინს გაყიდვების ზრდასთან დაკავშირებით.

[10] კომპანიებს შეუძლიათ, დასაქმებულთა რაოდენობის შესახებ არსებული მომდევნო სამი თვის გეგმები აღწერონ, როგორც „მზარდი", „სტაბილური" ან „კლებადი". ამ გეგმების საბალანსო მნიშვნელობა გამოითვლება პასუხების - „მზარდი"-სა და „კლებადი"-ს პროცენტულ წილებს შორის სხვაობით. BAG დასაქმების ბარომეტრი არის სექტორების საბალანსო მნიშვნელობების შეწონილი საშუალო. BAG დასაქმების ბარომეტრის მნიშვნელობა შესაძლოა იყოს -100–დან +100–მდე. -100 ნიშნავს, რომ ყველა გამოკითხული ბიზნესი მომდევნო სამი თვის განმავლობაში მოელის დასაქმებულთა რაოდენობის შემცირებას, ხოლო +100 ნიშნავს, რომ ყველა გამოკითხული ბიზნესი მომდევნო სამი თვის განმავლობაში მოელის დასაქმებულთა რაოდენობის ზრდას.

ცხრილი 2: დასაქმების ბარომეტრი. საბალანსო მნიშვნელობები სექტორის მიხედვით

სექტორი	IV კვ. 2019	I კვ. 2020	II კვ. 2020	III კვ. 2020	IV კვ. 2020	I კვ. 2021	II კვ. 2021	III კვ. 2021	IV კვ. 2021	I კვ. 2022	II კვ. 2022	III კვ. 2022	IV კვ. 2022	I კვ. 2023	II კვ. 2023
ვაჭრობა	33.3	-45.0	5.6	12.5	-23.5	2.8	18.2	21.6	25.0	32.4	34.3	26.8	22.6	33.3	**41.0**
მომსახურება	14.6	-41.7	0.0	-5.0	-8.0	17.6	34.8	-2.3	11.1	15.6	19.6	25.6	26.2	27.9	**31.0**
მრეწველობა	11.1	-25.0	0.0	16.7	20.0	17.6	33.3	21.4	21.4	29.4	40.0	20.0	23.1	25.0	**45.5**
მშენებლობა	50.0	-80.0	-28.6	14.3	-33.3	30.8	12.5	27.3	50.0	37.5	27.3	50.0	63.6	68.8	**81.8**
BAG	26.1	-46.7	-2.8	6.2	-13.7	14.7	27.4	11.7	20.5	24.9	27.7	28.1	29.1	34.0	**41.9**

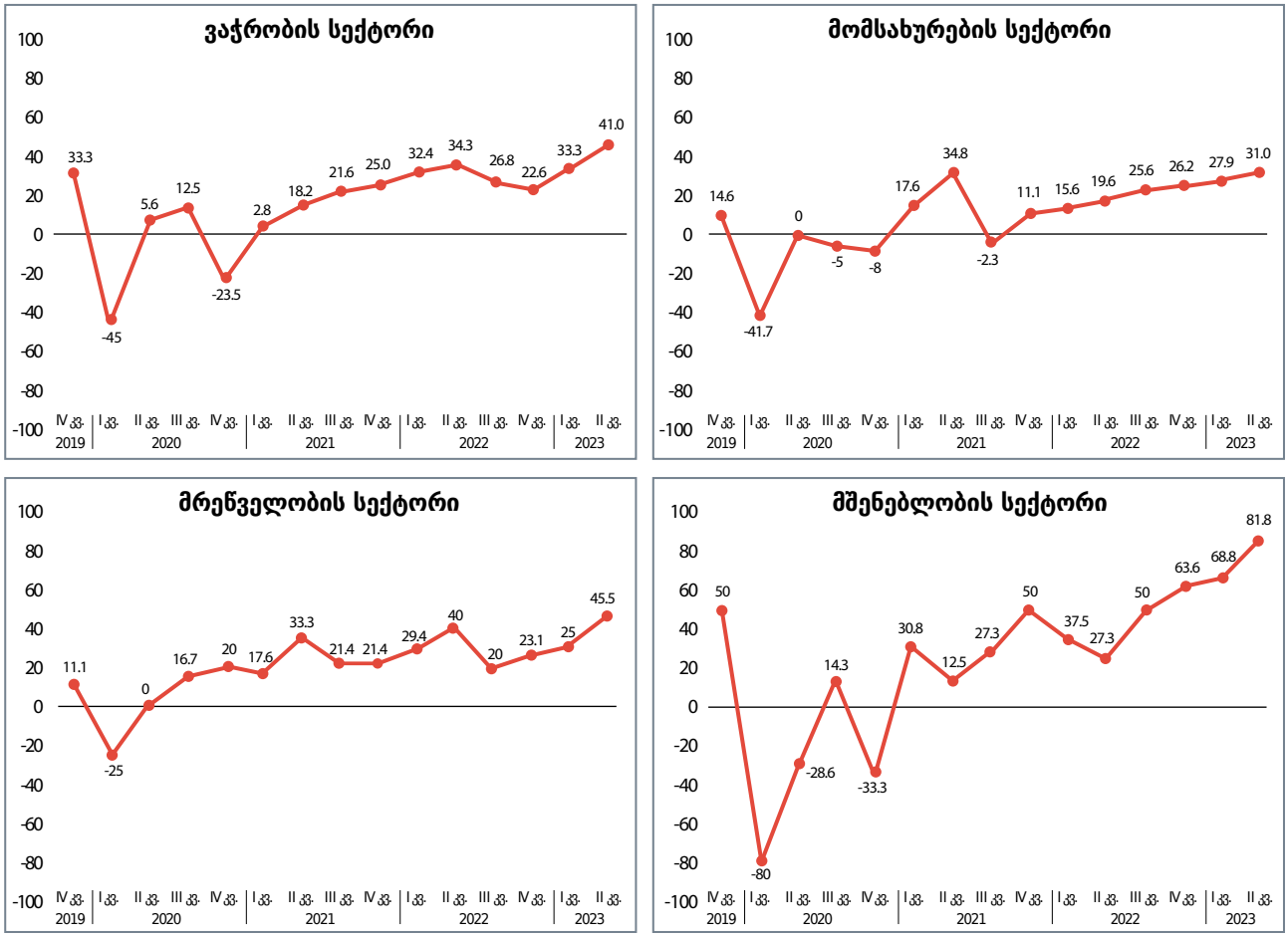

გრაფიკი 22: BAG დასაქმების ბარომეტრი სექტორების მიხედვით

დასაქმებულთა რაოდენობასთან ერთად, მნიშვნელოვანია, გავაანალიზოთ კომპანიებში დასაქმებულთა ანაზღაურების დინამიკაც. გამოკითხვის შედეგების მიხედვით, 2023 წლის II კვარტალში კომპანიათა 32%-მა გაზარდა დასაქმებულთა ხელფასები. აღნიშნული ზრდა შესაძლოა, უკავშირდებოდეს საქართველოში სპეციალისტებისა და სამუშაო ძალის ნაკლებობის პრობლემას. აღნიშნულ ფაქტორებს ხელის შემშლელად კომპანიათა დიდი ნაწილი აფიქსირებს (2023 წლის II კვარტალში კომპანიათა 59%-მა სპეციალისტების ნაკლებობა, ხოლო 41%-მა სამუშაო ძალის ნაკლებობა დაასახელა ხელის შემშლელ ფაქტორებად).

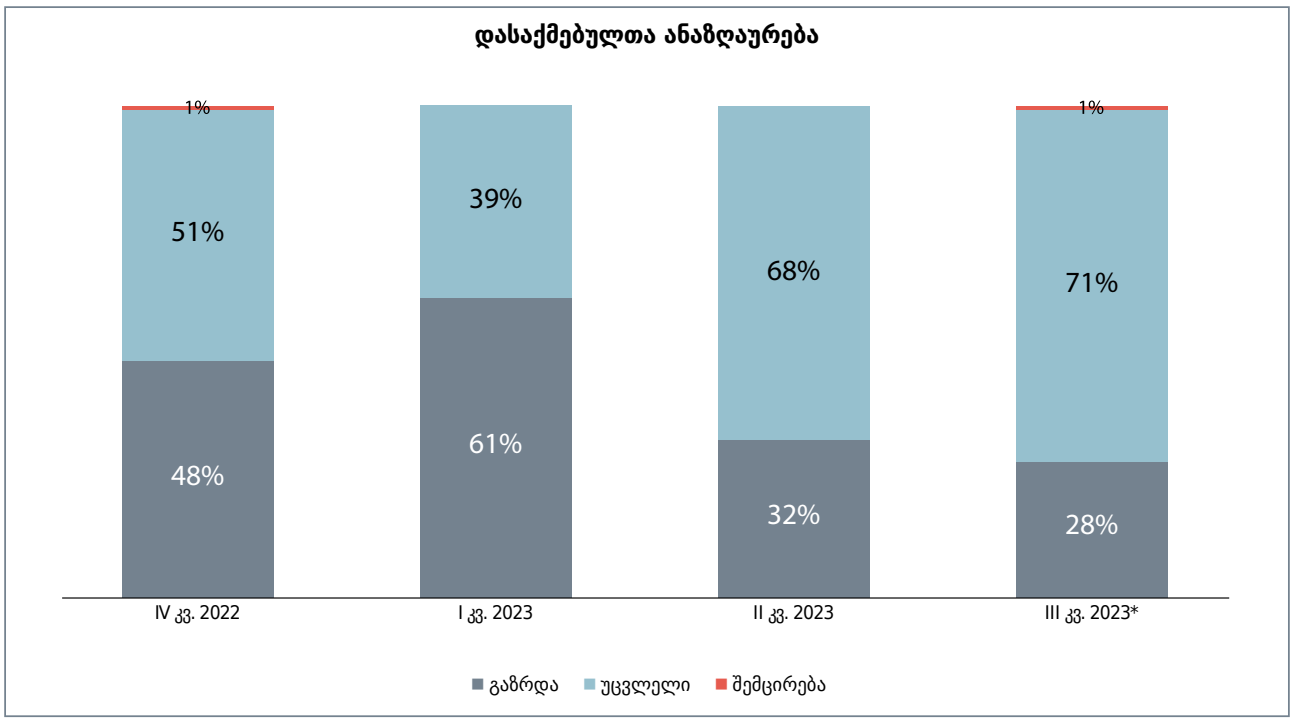

გრაფიკი 23: დასაქმებულთა ანაზღაურება

გამოკითხულ კომპანიათა შორის, ვინც 2023 წლის II კვარტალში თანამშრომელთა ხელფასების ზრდა დააფიქსირა, უმრავლესობამ (85%-მა) 2023 წლის II კვარტალში დასაქმებულთა ანაზღაურება 0-20%-ით გაზარდა. 2023 წლის II კვარტალში, არც ერთ გამოკითხულ კომპანიას არ გაუზრდია დასაქმებულთა ანაზღაურება 60%-ზე მეტად.

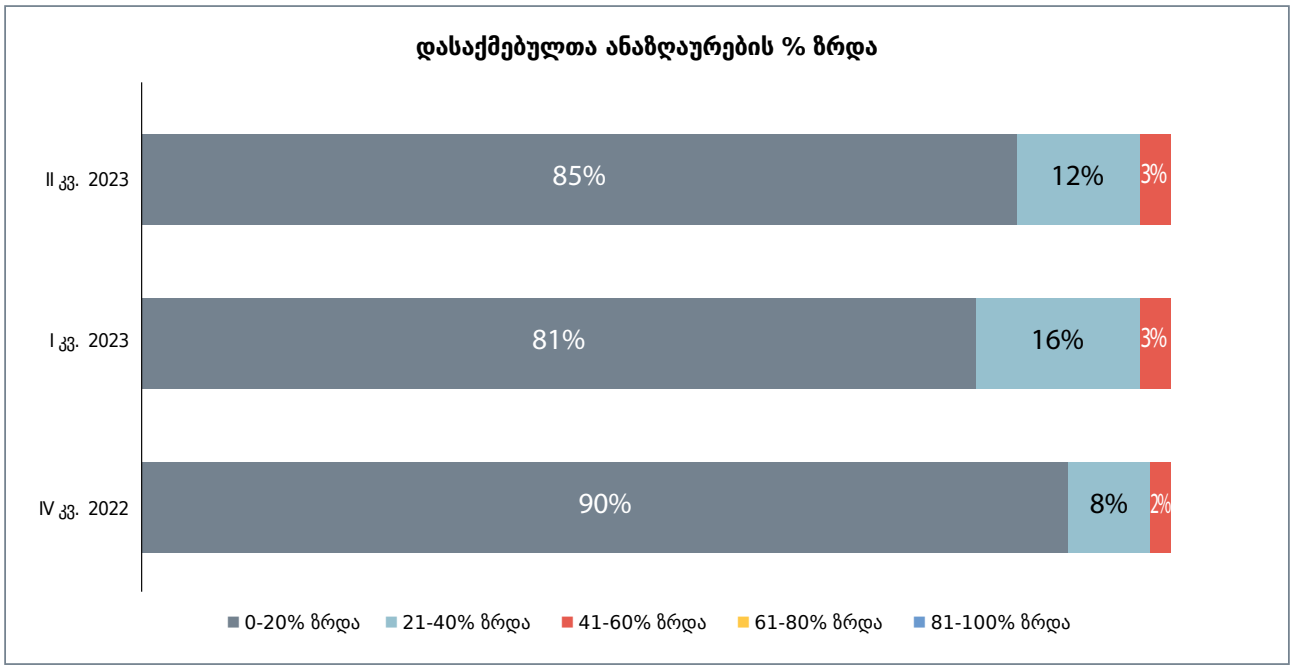

გრაფიკი 24: დასაქმებულთა ანაზღაურების % ზრდა

სექტორების მიხედვით, 2023 წლის II კვარტალში, ვაჭრობის და მშენებლობის სექტორებში კომპანიათა ყველაზე დიდმა ნაწილმა დააფიქსირა დასაქმებულთა ანაზღაურების ზრდა. 2023 წლის III კვარტალში კი დასაქმებულთა ანაზღაურების გაზრდას კომპანიათა ყველაზე დიდი წილი (45%) მშენებლობის სექტორში გეგმავს.

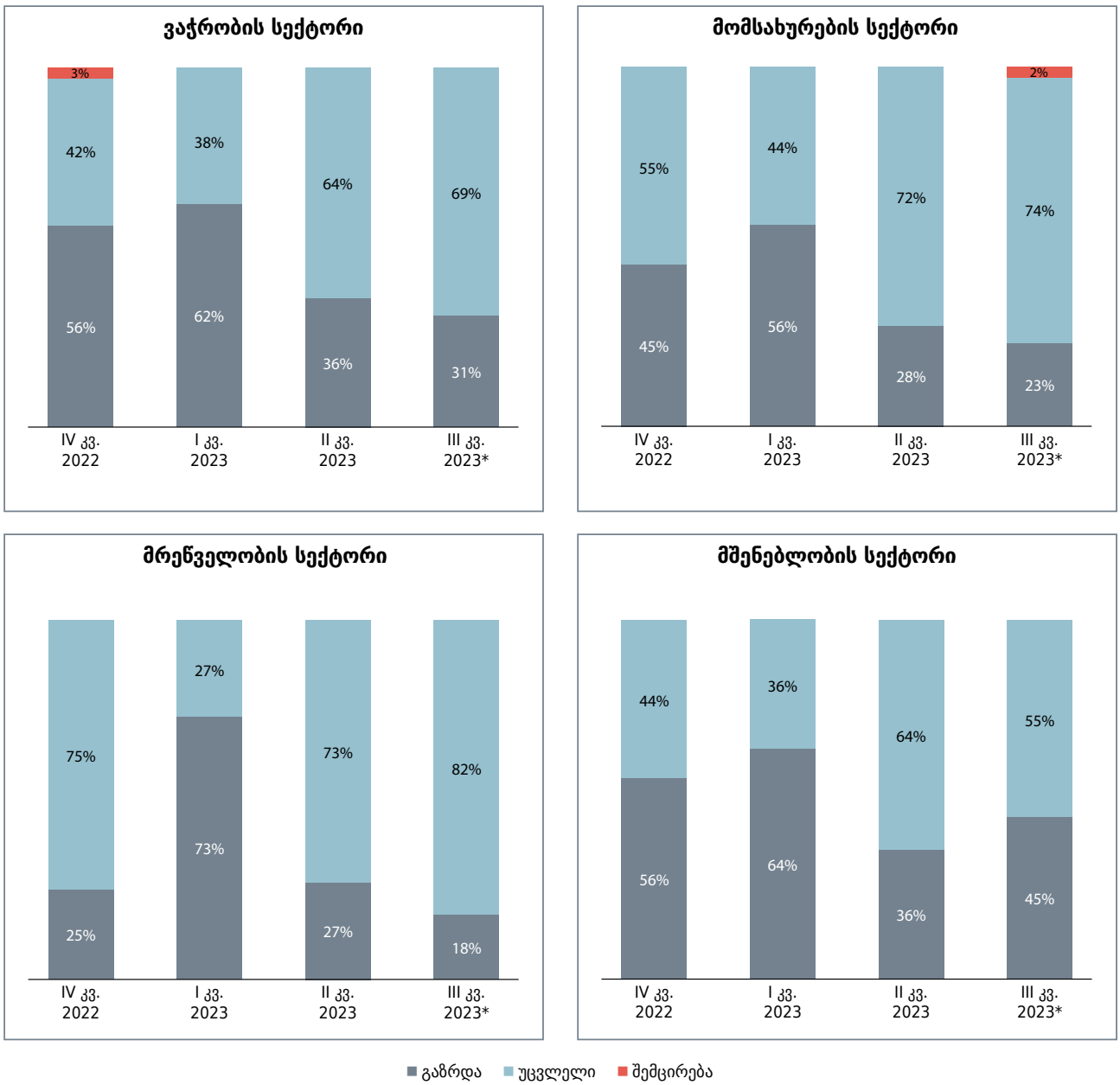

გრაფიკი 25: დასაქმებულთა ანაზღაურება ვაჭრობის, მომსახურების, მრეწველობის და მშენებლობის სექტორებში

სპეციფიკური სამუშაო რეჟიმის მქონე დარგები

2022 წლის 26 დეკემბერს საქართველოს მთავრობამ მიიღო ახალი დადგენილება[11], რომლის მიხედვითაც, გარკვეული სექტორები აღარ ხვდება სპეციფიკური სამუშაო რეჟიმის[12] მქონე დარგებს შორის. კომპანიებზე აღნიშნული ცვლილების ეფექტის შესაფასებლად 2023 წლის II კვარტალში BAG ინდექსის კითხვარში დამატებითი კითხვები ინტეგრირდა.

2023 წლის II კვარტალში გამოკითხული კომპანიების 29% აცხადებს, რომ მათი სექტორი სპეციფიკური სამუშაო რეჟიმის მქონე დარგებს შორის იყო 2022 წლის 26 დეკემბერს განხორციელებულ ცვლილებამდე, ხოლო გამოკითხული კომპანიების 48% აცხადებს, რომ მათი სექტორი არც განხორციელებულ ცვლილებამდე მიეკუთვნებოდა სპეციფიკური სამუშაო რეჟიმის მქონე დარგებს.

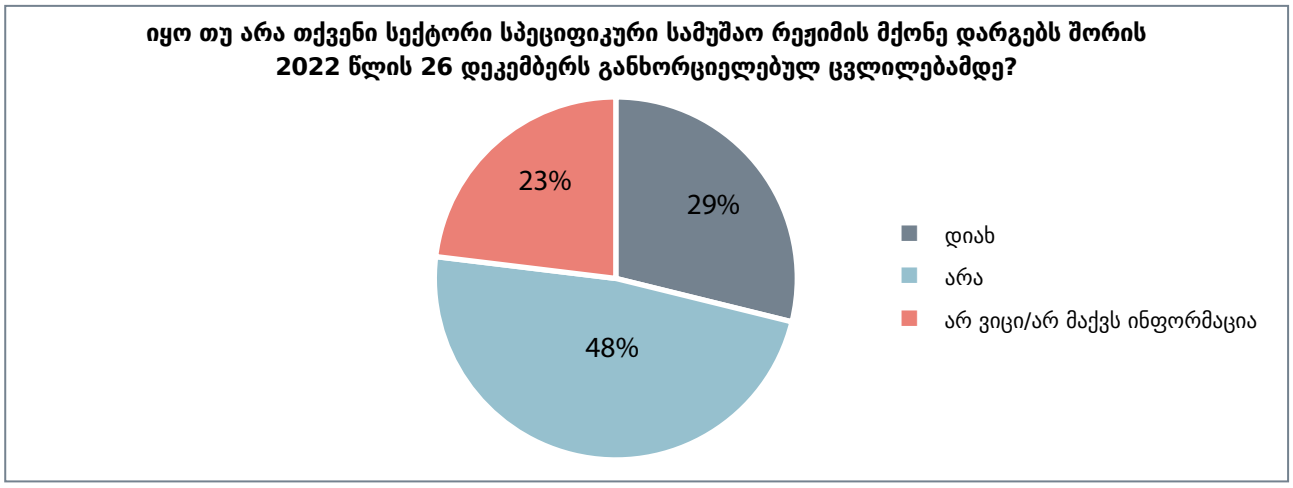

გრაფიკი 26: კომპანიის არსებობა სპეციფიკური სამუშაო რეჟიმის მქონე დარგებს შორის 2022 წლის 26 დეკემბერს განხორციელებულ ცვლილებამდე

გამოკითხვის შედეგების მიხედვით, იმ კომპანიების 47%, რომლებიც 2022 წლის 26 დეკემბრის დადგენილების მიღებამდე სპეციფიკური სამუშაო რეჟიმის მქონე დარგებს მიეკუთვნებოდნენ, ცვლილების განხორციელების შემდეგ, აღარ ხვდებიან სპეციფიკური სამუშაო რეჟიმის მქონე დარგებში, რომლებზეც ვრცელდება კვირაში 48-საათიანი სამუშაო დროის ხანგრძლივობის განსაზღვრის უფლებამოსილება.

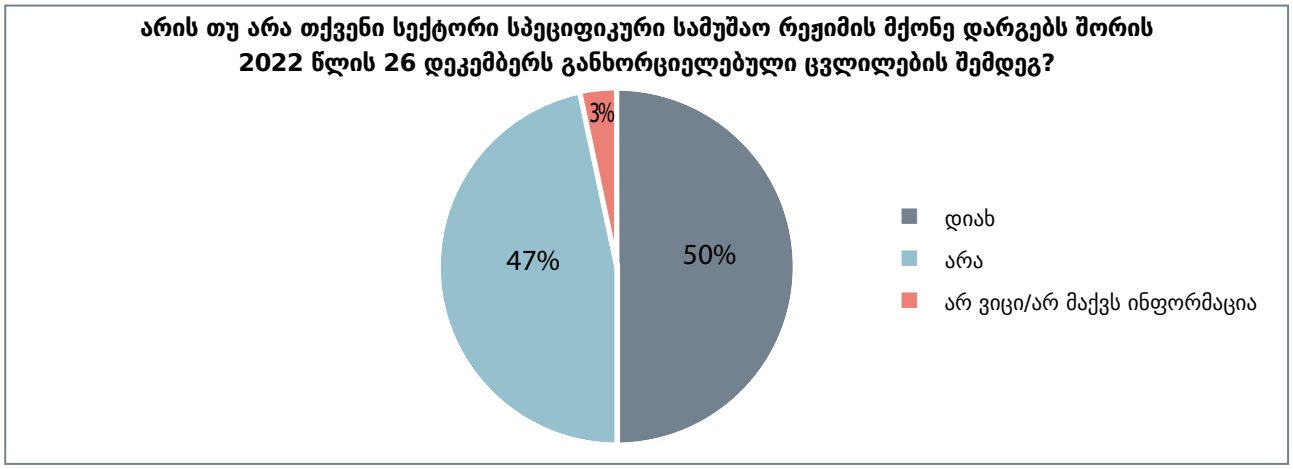

გრაფიკი 27: კომპანიის არსებობა სპეციფიკური სამუშაო რეჟიმის მქონე დარგებს შორის 2022 წლის 26 დეკემბერს განხორციელებული ცვლილების შემდეგ

[11] https://www.matsne.gov.ge/ka/document/view/5666594?publication=0; ნანახია 30.05.2023.

[12] სპეციფიკური სამუშაო რეჟიმის მქონე დარგებს შორის ყოფნა, შრომითი პროცესის უწყვეტობის შენარჩუნების აუცილებლობიდან გამომდინარე, კომპანიას ანიჭებს უფლებას დასაქმებული პირებისთვის კვირაში 48-საათიანი სამუშაო დროის ხანგრძლივობა განსაზღვროს.

2023 წლის II კვარტლის გამოკითხვის ფარგლებში, შეფასდა, თუ რა ეფექტი იქონია სპეციფიკური სამუშაო რეჟიმის მქონე დარგების ჩამონათვალიდან გარკვეული სექტორების ამოღებამ კომპანიებზე, მათთან დასაქმებულთა რაოდენობაზე და დასაქმებულთა ანაზღაურებაზე, პროდუქტის/მომსახურების ფასებზე და მოგებაზე.

2023 წლის II კვარტალში გამოკითხულ იმ კომპანიებს შორის, რომელთა სექტორიც აღარ ხვდება სპეციფიკური სამუშაო რეჟიმის მქონე დარგებს შორის, 79% (29% - ძალიან უარყოფითად, 50% - უარყოფითად) აღნიშნავს, რომ ამ ცვლილებამ უარყოფითად იმოქმედა მათ ბიზნესსაქმიანობაზე. ხოლო 21% აღნიშნავს, რომ ამ ცვლილებას არ ჰქონია მათ ბიზნესსაქმიანობაზე ეფექტი.

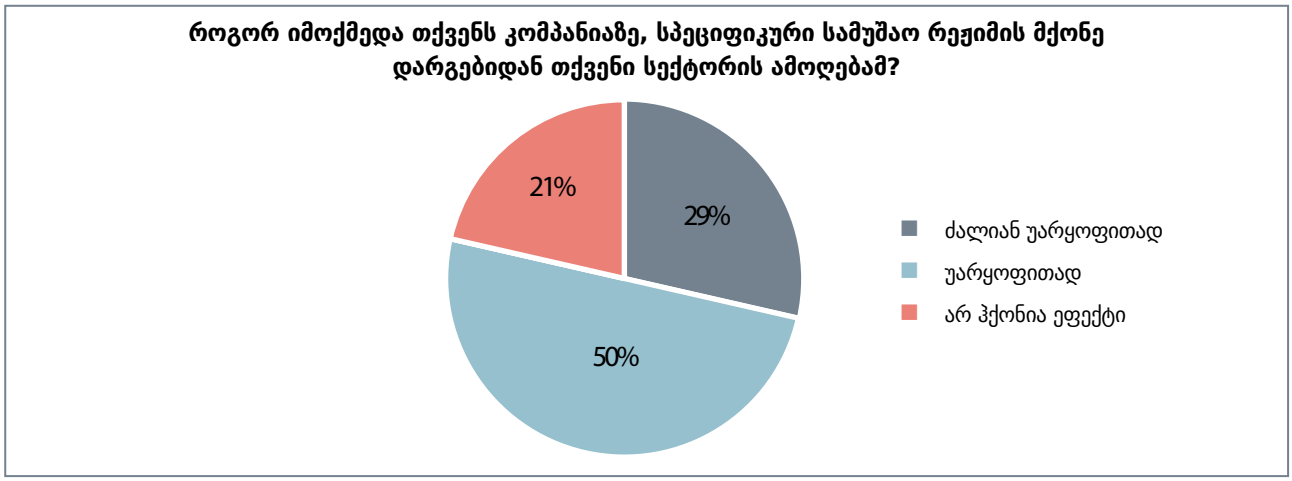

გრაფიკი 28: სპეციფიკური სამუშაო რეჟიმის მქონე დარგებიდან სექტორის ამოღების გავლენა კომპანიების საქმიანობაზე

2023 წლის II კვარტალში იმ გამოკითხული კომპანიების 43%-ისთვის, რომლებიც აღარ მიეკუთვნებიან სპეციფიკური სამუშაო რეჟიმის მქონე დარგებს, მათი სექტორის სპეციფიკური სამუშაო რეჟიმის მქონე დარგების ჩამონათვალიდან ამოღებამ დასაქმებულთა რაოდენობაზე გავლენა არ იქონია. კომპანიების 36%-ისთვის ამ ცვლილებამ დასაქმებულთა რაოდენობის ზრდა გამოიწვია, ხოლო 14%-ისთვის შემცირება.

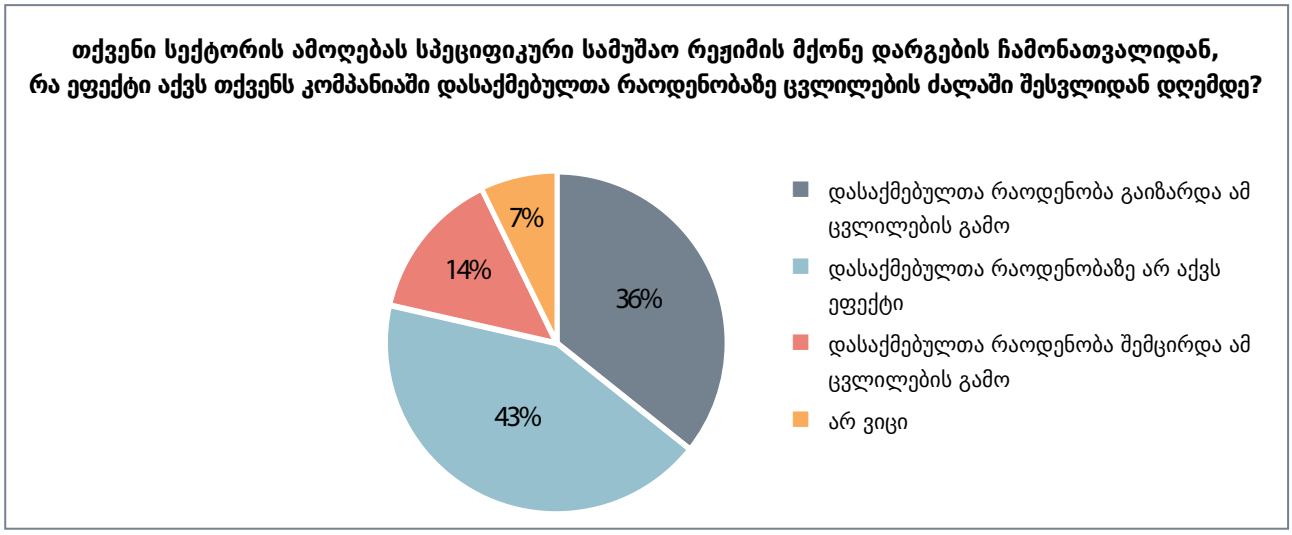

გრაფიკი 29: სპეციფიკური სამუშაო რეჟიმის მქონე დარგებიდან სექტორის ამოღების გავლენა კომპანიებში დასაქმებულთა რაოდენობაზე

რაც შეეხება დასაქმებულთა ხელფასებს, ცვლილების ძალაში შესვლიდან დღემდე, იმ კომპანიების 50%-ში, რომლებიც აღარ მიეკუთვნებიან სპეციფიკური სამუშაო რეჟიმის მქონე დარგებს, დასაქმებულთა ხელფასები გაიზარდა. ხოლო 43%-ის განცხადებით, აღნიშნულ ცვლილებას არ ჰქონია ეფექტი დასაქმებულთა ხელფასებზე.

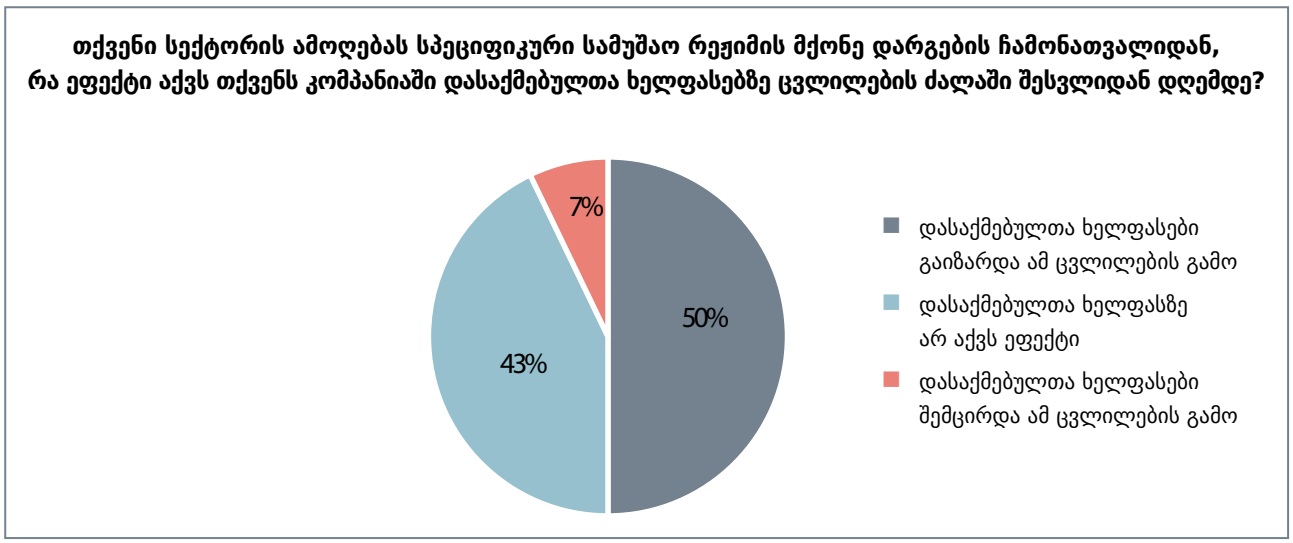

გრაფიკი 30: სპეციფიკური სამუშაო რეჟიმის მქონე დარგებიდან სექტორის ამოღების გავლენა კომპანიებში დასაქმებულთა ანაზღაურებაზე

რაც შეეხება ახალი დადგენილების გავლენას პროდუქტის/მომსახურების ფასებზე, 2023 წლის II კვარტალში გამოკითხული კომპანიების 57%, რომელთა სექტორიც აღარ მიეკუთვნება სპეციფიკური სამუშაო რეჟიმის მქონე დარგებს, აცხადებს, რომ მათი სექტორის სპეციფიკური სამუშაო რეჟიმის მქონე დარგების ჩამონათვალიდან ამოღებას არ ჰქონია გავლენა პროდუქტის/მომსახურების ფასებზე, ხოლო 21%-მა განაცხადა, რომ ამ ცვლილების გამო მათ პროდუქტზე/მომსახურებაზე ფასები გაზარდა.

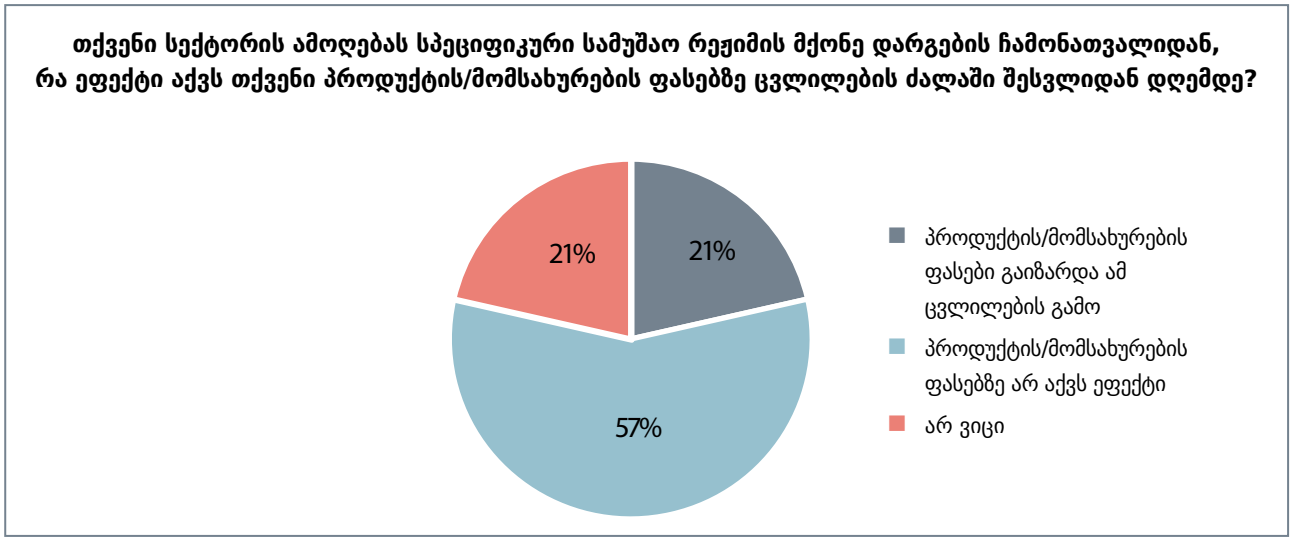

გრაფიკი 31: სპეციფიკური სამუშაო რეჟიმის მქონე დარგებიდან სექტორის ამოღების გავლენა კომპანიების პროდუქტის/მომსახურების ფასებზე

2023 წლის II კვარტალში გამოკითხული იმ კომპანიების 79%, რომელთა სექტორიც აღარ მიეკუთვნება სპეციფიკური სამუშაო რეჟიმის მქონე დარგებს, აღნიშნავს, რომ ცვლილების ძალაში შესვლიდან დღემდე, მათი მოგება შემცირდა. აღნიშნული შესაძლოა, უკავშირდებოდეს კომპანიათა უმრავლესობაში ცვლილების გამო გაზრდილ ხელფასებს. ხოლო, გამოკითხული კომპანიების 21% აღნიშნავს, რომ ამ ცვლილებას არ ჰქონია გავლენა მათ მოგებაზე.

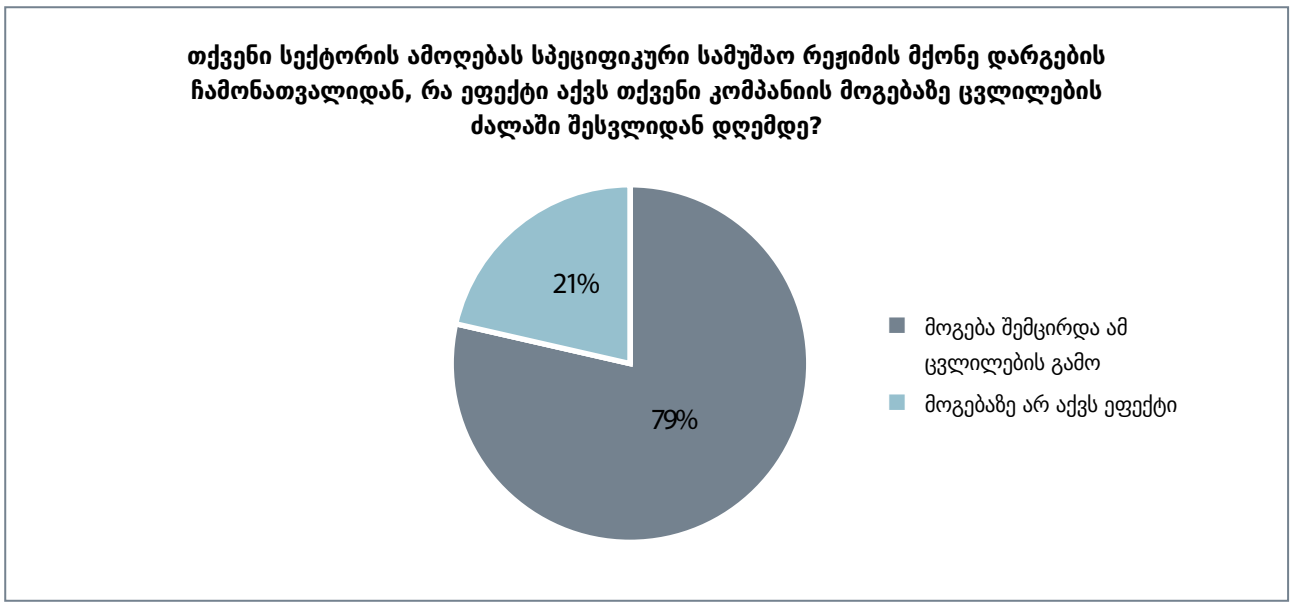

გრაფიკი 32: სპეციფიკური სამუშაო რეჟიმის მქონე დარგებიდან სექტორის ამოღების გავლენა კომპანიების მოგებაზე

კონტაქტი:

გ. ლეონიძის ქ. 2, თბილისი, საქართველო

+995 32 2 202-215

info@bag.ge

Business Association of Georgia

www.bag.ge